

274

m. 274.

ԻՐՄԷՆԻ ՔԱԹՕԼԻԴՈՂԱՆՈՍ

ՁԵՔՏԵՅԻ ՄԷՇԱԳԱԹ ԽՍՒՅԼԻ

ՕԼԱՆ ԲԵՍԱԼԵՆԻՆ ԻՒՋԵՐԻՆԵ

ՊԱՋԸ ԽԻՒԼԻՒՍԱՆԵ

ՄԻՒԹԱԼԱԼԱՐ

ԵՐՄԷՆԻ ՃԵՏԵՆ ԹԵՐՃԻՒՄԵ

Պաշտան սօղա ֆայտէօր մը
բընթրտան սագ օլուն վէ ախլինի
զի ֆասըլտան էսիքէյին . զերս
կիլլի ֆըրըր պօշ կէշմէզ . վէ
էսլան սէջլէյէն աղըլ բիշի
էօլախրիւր :

Խմատուրթիւն ն . 11 .

ՔՕՍԹԱՆԹԱՆԻՅԵ

ՄԻՒՀԵՏԻՍ ՕՂԼՈՒ ԹԱՊԻԱՆԵՍԻՆԵ

THE HISTORY OF THE

REIGN OF

CHARLES THE FIRST

By Sir Samuel Purchas
Knt. of the Bath
Author of the Purchas his Travels
The History of the
Reign of Charles the First
By Sir Samuel Purchas
Knt. of the Bath
Author of the Purchas his Travels
The History of the
Reign of Charles the First
By Sir Samuel Purchas
Knt. of the Bath
Author of the Purchas his Travels

Printed by W. Stansfeld

London 1650

Printed by W. Stansfeld

“ Պաղը խուլըստանէ միւթալաւար ” խալի իլէ օլան
 բէսալէ դիւանըմըզա թապտիմ, վէ թէճէսիւզ օլուն
 տու . վէ միւնասիպէթսիզ պիր շէյ պուլունմայուպ՝
 հաթթա պիլմէյէնլէրին ֆիքրինի բշքլանտըրմայա , վէ
 գալպլէրինի բահաթ էթմէյէ քեսաֆի կէօրիւնտիւլիւն
 տէն , էօթրիւ իլան օլմասընա դիւանըմըզտան բուխսաթ
 վէրիլտի :

Բարանպօլ 20 յունիս 1853

Յ. Վ. ՊՕՐՃՕՆԵԼՆ
 Լլգեհադպիր Նախագահական :

ԻՐՄԷՆԻ ՔԱՐՈՒՅԻՆԻՆ

ՉԻՔՏԻՅԻ ՄԵՇԱԳԳԱԹ ԽՍՒՅԼԵ

ՕԼԱՆ ՐԵՍԱԼԵՆԻՆ ԻՒՋԵՐԻՆԵ

ՊԱՋԸ ԽԻՒԼԻՒՍԱՆԵ

ՄԻՒԹԱԼԱԼԱՐ

Պի՛ր միւտտէթտէն պէրու իջթանպօլուն քաթօլիկ ճէմաաթընըն հալի աճընաճաք պիր սէյրան տըր : Պիր քաչ սէնէ մուգատտէմ ամմէնին թէսէլլիօինէ մուճիպ օլան օ սէվինձլի կիւնլէր , եանի՛ մէզքիւր ճէմաաթըն քէնալիէ մախսուս օլան ջերմեռանդուլթիւնու , ձէզհէ պէ օլան մուհապէթի , խօշ վադարը , հաղիմ՝ թապիաւ թը , սահիհ օլարադ միւսթաիալիք բուհու , խորաքը վէ ղայրէթլի թափուլ հարէքէթի , վէ ախէրլէր իննիւ տէ պու ճէմաաթը հագգ իւզէրէ մէտհէ շայեսթէ է տէն սաիր պունլարա էմսալ ախլադը փէսէնտիտէլէրի սանըրսըն քի կէշտի նիթտի , վէ քիւլլիէն ունուտուլ տու : Իյ վախ , պու ախլադը փէմէնտիտէլէրէ նիսպէ թէն , շիմտի տէ կիւն պէ կիւն աիւլմէքտէ աիր : Պրի պիր արգասընա շէտիտ ֆուրթունալար փէյտա օ լարադ , հէման հէման հէք պիր շէյի ալթ իւթ էաիպ

հէր պիր շէյի գարմագարը էթմէք ալամէթլէրի կէօս-
թէրտիլէր, էօյլէ քի սալթ անմասը պիլէ էյի էիւրէքլի
քիշիւրէ քէսքին աճը վէրիօր, Վագիտէ ճէմասթըն
իչինտէ քէնտի քաթօլիկիլինէ վէ միլլէթլիինէ ըզա-
լէթլի պունճա եօլսուղուգլարը, պունճա իհթիլալլէրի,
գափղա նիզալարը, ումումի մահալլէրտէ, վէ խանէլէր
մասպէյնինտէ կէօրմէք աշըրը տէրէճէ աճընաճաք պիր
շէյ տէյիլ մի տիր, Պունլարըն պէօյլէ օլաճաղը շիւպհէ
գալտորմաղըտը, չունքի միւլահաղասըզ վէ թէմէլիզ
պիր հարէքէթին սէմէրէլէրի պունլարտան պաշգա պիր
շէյ օլամաղըտը, Պունա պինաէն իլէրի կիթտիքճէ օ ա-
ճընաճագ ֆըրգալար, պիրի պիրլէրինի գէմմ էթմէքլէր,
նիզաի տախլիյէլէր, վէ օնլարըն սէպէպլէրինի մուպալա-
ղա թապիրլէր իլէ միլլէթի ախէրլէրէ պէյան իթմէքլէր,
պիրի պիրլէրինի ֆասլ իթմէքլէր, քէզալքէ հիճվիյէթլէր,
նահագ վէ աճէլ աճայիպ սուի զաննլար, տիւրլիւ պէ
տիւրլիւ ապէս իսթիհզալար, մինասիպէթսիզ թապիւ-
րաթլար, կիզլի վէ աշիքէար թէհտիտլէր, աղըր վէ հիւ-
լէլի իֆթիրալար, վէ ֆասիտ շէքվալար մէյտանա քօն-
տու: Հալ պէօյլէ իքէն, միլլէթի տահա զիեատէ իհթի-
լալէ վէրէն ֆէրիլլէր տախի պապլանըպ, վէ ումումի մա-
հալլէրին, շախալարըն, տէրէճէլէրին վէ մէսնէտլէրին
ազիզլիինէ ճաիզ օլան ըիայէթ պէր թարաֆ օլուպ,
կէօնակէօն սիթէմլէր, վէ ըզալէթլէր գուլլանըտըրար:
Սիւլահաղասըզ քիմնէլէրին ինտինտէ պէօյիւք քիւլիւք,
էկէզէցական աշխարհական ֆէրգ օլունմայարագ հէփիսի
միւսալի օլտու, վէ պու նիֆագըր տոհա զիյատէ ազտըր-
մագ, վէ ճէմասթըր պու տալղալարըն իչինտէ պրագմագ
իչին պիր թարիգ ֆէվթ օլունմատը, ըզալէթլի իլան-
նամէլէր, իսիմսիզ իֆատէլէր, էօթէտէ պէրիտէ, տիւր-
լիւ պէ տիւրլիւ վէ հէր միլլէթտէն վէ մէզհէպտէն օլան

քիչիւնքին ելլէրինտէ կէօրիւլտիւ . տահա աճընաճագ շէյ տէ նէ տիր տէրսէն , օ մագուլէ քիմսէլէր տէ պուլ լունտուլար քի , պուլ մատտէլէրին քէնտիլէրէ հիչ պիր վէճհ իլէ միւթաալիւգաթը , վէ տարլ մատտէլէրին ասասընա վուգուֆիյէթլէրի եօղ իքէն , պիւմէյէկէրին կէօղիւնիւ պոյամագ , վէ հէր նէ դատար մուգատտիս իտէ տէ քէնտիլէրէ նամագպուլ կէօրիւնէն շախարըն իթիպարընը ախէրլէր հուզուրունտա պօզմագ իչին , միւլէթին իթիպարընա գարշը օնուն սէֆիլ հալինի մահալ պէ մահալ , միլլէթի ախէրլէր հուզուրունտա , վէ ուզագ մահալլէրտէ տախիւէճնէպի զագէթալարը վասիթասըլա , ասըլ մատտէնին սահիհինի տիւզմէ հիքեայէլէր իլէ թէպտիլ թաղեիր էտէրէքտէն էօյլէճէ րէսմէթտիլէր . Ղէմիի պու եօլուզուգլարը կէօրտիւյիւնտէ հանկը եիւրէյի էյի քիչի գալլինին ահուզարընը զապթէտէ պիլիրիտի . ալէլիսուսու հաչան աղնաշըլտըրսա քի , մէզհէպճէ վէ րուհանի մասլահաթլարա տա գարըրմայա , վէ եկեղեցական հիւքումէթէ մախսուս վէ միւսէլլէմ օլան ապատըղա գարշը շախսի վէ ումումի հէր պիր ճահտլարը վէ թարիպլէրի իճրա էտէրէք քաղաքական հիւքումէթէ վէ տէվլէթի ալլիէյէ պիլէ շիքեայէթ իթմէյէ վէ թաճիղիք վէրմէյէ ճէսարէթ օլունմուշ տուր . տէվլէթի ալլիէ իտէ քեաֆֆէի քաթօլիկլէրին ասուտէ վէ րահաթ օլմասընա , վէ ճէմիի թէպաասընա իհսան էտէ կէլմիշ օլտուղու մէզհէպ սէրպէսիլէթինէ պուհլարըն տախի սէրպէսթճէ մալիգ օլմալարընա պունճա իգտամ վէ հիմմէթ էթմիշ օլտուղունտան տօլայը , ճէմաաթը մէրսումէնին պու սէֆիլ հալինի , վէ պու միւլահազասըղ աթվարընը կէօրտիւյիւ հալտէ միւճէրրէտ աշըրը տէրէճէ քէտէր իտէր իտի :

Ընճագ պիթարաֆ քիչիւնք միլլէթիմիլլի մէզհէպճէ

վէ մէմէքէթճէ ուսուլի իթիպարընա սէքթէ վէրէն պու
միւնասիպէթսիզ հարէքէթլէրի , վէ պունճա գարմաճ
գարըջդ վագաալարը թէճէսսիճս էթտիքլէրի հալտէ ,
պու միւնասիպէթսիզ իքլէքին էքսէրիսի ասըլ մատտէ-
նին ասասը աղնաչըլմատքիլընտան , եսիստ սահտէ ֆը-
սըլտըլլարթան նէչէթ էթմիչ օլտուղունու աղնարլար Ը-
տը : Վէ մէզքիւր ճէմաաթըն տինաարլըյա , վէ էյլէյէ
մէյալ օլտուղունու փէք էյի պիլտիքլէրինտէն , մատտէ-
նին ասըլ ասասը ճիւմէնին մալիւմի օլտուղու հալտէ
պու իհթիլալէր քիւլլիւյէն տէֆ օլմասա պիլէ , փէք
չօք ֆէրգ պուլաճաղընա ագըլարը միւշահէտէ էտէր ի-
տի : Աքին շունու տա միւլահաղա էտէր իտիլէր քի ,
պիրի պիր եիւզէրինէ կէլմէ պու գատար գարըջդլըգ
վէ վէլլէլէ արասընտա հէր նասըլ օլսա միւսքիթ պիր
սէս իշիծիլմէզ օլուրուտու : օլ սէպէպտէն ծլտուգճա
պիր ասմէտէ վագիթէ պէքլէր իտիլէր :

Իմոի պու եագընլարտա րաղպէթլու Վէննա միս-
թարեան կրօնաւորլարըն զայրէթիլէ Սոքթ Պէպրստան ա-
թոտո նամինտէ իլան օլան քիթապըն վասիթասըլա միւ-
լէթիմիզին իթիպարընը տիւզէթմէք , վէ մէզհէպճէ պիր
գաչ տեսական մատտէլէր խուսուսունտա շիմտիքի հալ
քիֆայէթ մըգտարը չարէսինէ պագըլմըշ օլտուգտան
սօղըա , ասիրիմիզին իհթիլալէրինէ սէպէպ ատտ օլու-
նան պիր գաչ սաիր մատտէլէրին տախի ասըլ ասասը իւ-
զէրինէ մուլթասար օլարագ վէ թէլաշըղ սէօյլէմէյէ
գանաաթ էթմիշիզ , վէ մագսուտումուզ պու տուր :

Իյ իմոի պազըլարըն պու շիմտիքի իհթիլալէրէ սէ-
պէպ ատտ էթտիքլէրի մատտէլէր հանկըլար տըր , վէ
պուլլարըն էսասը նէ տիր :

Պու մատտէլէր հագգընա շիմտիքէ գատար պաղըլար
քէնտի քէյիլէրինէ կէօրէ իսթէտիքլէրինի կէմուկէօն

րէսմ վէ իլան էթտիլէր . պու եագընլարուտ տա Լըմնի
 ասթիլլէրն լէպիյի Վէշաթի խախլէ ոլոր սիթէմ րէսալէսի
 մէյտանա չըգոր, միւհլիֆի տէ հանկը բուհտան , վէ
 հանկը զայրէթտէն պիլմէյիզ հարէքէթէ կէլպ , վէ իւք
 էվլէ Բըրիֆիանլըն , վէ ումուֆի քահանայ կիւր-ֆիլին լէրէֆի
 իլին տէյէրէք քէնտինի պիր զայրէթէշ քիմնէ կիպի կէօւ
 թէրիպ , ուղղափառ քիլիսէնին պիր յիւ Լպիսիպուսպիպի վէ
 ծայրագոյն վարդապետլէրի հագգընա քէմ սէյլէմէյէ հիշ
 չէքինմէյ . վէ պուսլարին թահամմիւլիւնիւ ֆէնայա
 գուլանարագ , վէ սիւքուլթիլլէրին քէնտիլէ միւնասիւ
 պէթիլի ֆրոսանթ ատտ էտէրէք , վէ զէմանէմիլտէ ա
 տէթ օլան ըստամբա ալեաթընա էլ աթարագ , պիր
 միւտտէթտէն պէրու պու խուսուսլարուտ պաղըլարըն
 իլան էթտիլլէրի միւթէնէվի իֆթիրալարը տէր թօփ է
 տիպ , պիլմէյէնլէրին վէ սաֆտէրուէ քիշիլէրին կէօղիւ
 նիւ պօյամագ իշին տիւրլիւ պէտիւրլիւ զէմնլի սէյլէ
 յիշէր վէ պիշիմլէր իլէ իսթէտիլինի եագար : Վէ չիւն
 քի մէզքիւր րէսալէտէ հէր նէ թապիր իլէ վէ թարդ
 ըլա ըսա ասիրտէքի իհթիլլէրէ սէպէպ ատտ օլունան
 մատտէլլէրին քեաֆֆէսինի միւնտէրճ կէօրտիլլիւմիւզ
 տէն , պիլ տախի րէսալէի մէզքիւրէտէն օնլարը տէվ
 չիրիպ , օ մատտէլլէրին ասըլ ասասընը մէյտանա գօյաճա
 ղըզ քի , պու իֆթիրալարըն նէ գատար թէմէլլիզ , վէ
 պու իհթիլլէրին տէ նէ գատար միւնասիպէթսիլ օլ
 տուղու աշքեար կէօրիւնսիւն : Չունքի պաղը մատտէ
 լէրին սահիհլիլինի վէ թարղընը թաղէր էտէ պիլէն խա
 պէրլէր վէ իլանլար հագգընտա ամմէյէ սուլ էթմէք , վէ
 հէր քէսի սագընտըրմագ հէր պիր մահալտէ եալընըզ
 պիր սէլահիլէթ կիպի տէյիլ , իլա պիր պծրճ կիպի թա
 ղըրմըլ տըր : Վէ պու պօրճ պաշգաճա պիր թարղ ըլա
 իգթիլլար օլուր , հաջան քի պու խապէրլէրի իլան է

տէնէր հէր տիւրիւ սահիհիւ վէ հագըլըզ թէֆեր-
րուսթլարըլա ծնարը թէզէին էտիպ պիշիմէ գօրլար Ը-
սա , վէ քէնտիլէրէ իհտք օլմայան քիշիլէրի՝ զըտըզ վէ
ատալէթ ըռհունտան հարէքէթէ կէլիշ կիպի զէմմ՝
էթսիքտէն մատա , սաիրլէրին զիւմիւնիւ տէ գօլայճա
գաղանմաք իշին կէօյա պիր մէշհուր մալումսթ վէ սա-
հիհլէք հիւքմիւնատէ սէրպէսթճէ օ խապէրլէրի իլան է-
տէրլէր իսէ :

Եւ իմտի մէզքիւր ըէսալէնին միւէլլիֆի ճէմաաթըն
պու գարըզըզլըզլարընըն թէպէպլէրի իւզէրինէ սէօյլէմէք
իսթէյիպ , Հասուն Գերասըյճառըն Եպիսկոպոս , Նա-
խագահ վէ Լըգապէտ ինթիսապ օլմասընըն , վէ թիւմա-
կան Եպիսկոպոսլարըն իւզէրինէ , վէ սաիր տիւրիւ պէ
տիւրիւ շիքէպէթլէք իւզէրինէ իսթէտիլի կիպի սէօյ-
լէր : Պիշ տէ հէր պիք մատտէնին թարղընը էյիճէ մէյ-
տանա գօմազ իշին , պու մատտէլէրի պաշգա պաշգա
ֆասըլլարա թապսիմ էտէրէք , պաղը միւթալսալար էթէ
մէյէ գարար վէրմիշիզ :

ՊԻՐԻՆՃԻ ՓԱՍԼ .

Հասուն Գերասըյճառըն Եպիսկոպոս , Նախագահ , վէ Ազգապիտ
ինթիսապ օլմասընըն իւզէրինէ :

Անգքիւր ըէսալէնին միւէլլիֆի տէրքի , Հասուն
Գերասըյճառ Սարու Նախագահըն վէ Պիլէլիին Եիւլէյալան
վէ աշխարհական պիր գաւիլէրէ կէլէրլէրին . . . ըիլուլա Նա-
խագահ օգնիլ օլմաթ վէսիլէսիլ Ռօմայա կիպի Եպիսկոպոս Յե-
նադրէլ օլուր . լաիին պո գապարա գանաալի էթիլէյիպ , պիլէսիլ չի
նէ Եօլար ըլա , նէ հագգըլա , վէ նէ նախա ուլա Պիլէլիին կիլ

լէ Նախագահա խալէֆէն էլ Ռեա իւղէի պիւր պէ ինքնայն ալլա էջ-
լէճէ կէրի պէօնպիւ , վէ եանընպա կիլլէ սագլապը ընո իս օ կի-
նէ Գապար քի . . . Գաֆիլ էօլպի Սարուշ Նախագահ : Վէ
պու հիքեայէյի քէնտի քէյֆինէ կէօրէ իլէրի կէօթիւ-
րիւպ էօյլէ պիւր աղնասարը քի , քէէննի Հասուն Գերա-
պայծառ միլլէթ գանունլարընա գարշը Սուրբ Մթուա
քէնտի քէնտինի ինթիսապ էթտիրմիշ , վէ պէօյլէ նա-
մուս պասմանըն պիւր ֆէնա իպրէթինի վէրմիշ օլա . պա-
գըսըլա :

Պէօյլէ մուպալապըլա րէսմօլմուշ հիքեայէնին հագ-
գընա իւք էվլէշու միւթալապը էտէրիղ քի , Հասուն
գերապայծառն , եախօտ հէր քիմ օլուրսա օլտուն ա-
խէր պիւր քիմսէնին քէնտի քէնտինի Սուրբ Մթուա
ինթիսապ էթտիրմէյէ ճէսարէթ էթմիշ օլմասը ագըլ
քէսէր շէյ տէյիլ տիր , չունքի նիճէ ամմէնին մալլամի
տիր , Սուրբ Մթուա պէօյլէ շէյլէրի իճրա էթտիրնտէ
ղնատէ տըքթաթըլա , վէ ույանըգըղըլա տալլանըր , վէ
պէօյլէ լայրգսըղ ֆէնալէր իլէ Նպիսկոպոսըլուղու արղիւ-
լէյէն քիշիլէրի մինպաստ գապուլ էթմէտիքտէն սօղրա
քիւլլիէն տէ Նպիսկոպոսըլուգտան իխրաճ խտէր : Պիղ
պունտուն զըտտընը իշէթմիշիղ քի , Հասուն գերապայծառ
Նպիսկոպոսըլուղու գապուլ էթմէք իշին Սուրբ Մթու-
տան իպրամ օլմուշ տուր : Ապրին թուլթալըմ քիա պէօյլէ
օլմուշ օլմասա պիլէ , նամուսա գարշը պիւր ինթիսապ
օլմուշ տէյի պունտան չըգաթմը : Այէր Հասուն Գերա-
պայծառ , եապանճը եախօտ իքինճի պիւր հիւքուլէթտէն
ինթիսապ օլմուշ օլայրտը , շիքեայէթ էտէնին օ ինթի-
սապ գանուննուղ տուր , նամուսա գարշը տըր , վէ
պունտունուլա նամուսա պօղմայա պիւր ֆէնա իպրէթ վէ-
րիլմիշ տիր տէմէյէ պէլքի հագգը օլուրուտու : Անճագ
պու միւլա հագասըղ շիքեայէթ էտէնին ճէսարէթինէ

Թաաճիւս էտէրիզ քի, եիւճէ Թմա ԼԹոռունուն
 եափտըղընը վէ գօտուղունու՝ գանունսուզ, նամուսա
 գարչը, վէ նամուս պօղմայա ֆէնա իպրէթ վէրմէք տէ
 յի իլան էտէր: Չունքի էյէր Հասուն Գեբապայծա
 ուն ինթիխաս պօղմասը գանունսուզ վէ նամուսա գար
 չը պօղուչ օլայրտը, գանունսուզուզ, վէ նամուս պօղ
 մագ Թագսիրաթը ինթիխաս պօղանտան զիւտտէ, ինթի
 խաս էտէնին օլմուչ օլուրուտու: Լաքին հաշա քի,
 ինթիխաս էտէն տէ գանունսուզ, վէ նամուս պօղմուչ
 տէնիլէ պիլին: Չունքի միլէթ քէնտի Լափսկոպոսու
 նու ինթիխաս էթմէք հուգուգուն իճրասընա մալըք
 օլմուչ տախի օլայրտը, վէ միլէթ գանունլարը
 պէօլէ մաթլուս էտէր տախի օլայրտը, Սուրբ ԼԹոռ
 քիլիսէնին վալիտէսի վէ պաշը, վէ հէր տիւրլիւ բու
 հանի հիւքումէթին վէ իմթիյազըն փունարը օլտուղուն
 տան, պիւթիւն շտիւնեատա պուլունան հէր պիր քա
 թօլըք ճէմաաթըն իւզէրինէ զաթէն էտինտիյի ինթիխաս
 հիւքումէթինի միւնասիս կէօրտիւյիւ վազըթտա վա
 սիթասարը պիզլաթ գուլանմայա մինպատ մէն օլմուչ
 վէ պաղլանմիւ օլմազըտը: Վէ պու օ տէրէճէտէ սահիհ
 պիր վարդապետութիւն տուր քի, Սուրբ ԼԹոռ քրիս
 թիան փատիշահլարա վէրմիւ օլտուղու Լափսկոպոսար
 ինթիխաս էթմէք հուգուգունա պիլէ պազը տէֆա
 պաղմայարագ, վագթըն իգթիզապընա կէօրէ վապիթա
 սըզ պիզլաթ ինթիխաս էտէր:

Լաքին սէօհպէթիմիզի տաղըթմամագ, վէ պարլմատ
 տէնին ասասընը վէ Թարղընը մէյտանա գօմագ իչին, պու
 ինթիխաս հուգուգունուն ասըլ Թէմէլինի Թէճէսիւս
 էտէլիմ, վէ պագալըմ քի միլէթին վար տէյի մէմուլ օ
 լունան, վէ օ սէպէս իչին Հասուն Գեբապայծառն
 Լափսկոպոս ինթիխաս օլմասընտա նամուս պօղմանըն

Ֆէհա իսրէթի վերիմիջ տէնիրոյնի պու ինթիխապ հու-
գուգու սահիհ մի տիր : Պու պաշըր մաստէնին թարգը-
նը պիր էյի մէյտանա դօմագ իշին , իւք էվիէլ ասը
Լսլիսկոպոս ինթիխապընըն հուգուգու իւզէրինէ քիլ-
սէնին վարդապետութիւնու մուխթասարճա թարիֆ
էթմէյէ վէ պատէհու պու շիքեայէթէ դարըր մուգատ-
տէմա իլան օլունմուշ պիր ֆասլըն պէլլիճէ փարչալարը-
նը խիւլասա էտէրէք պու մաստէ հագգընտա օլան իճ-
րալարը մէյտանա դօմայա մէճպօթ օլուրուզ քի , պու
ինթիխապըն ասը էսաս ու թէմէլինսէն , վէ շիմսիյէ
գատար իճրա օլմասընըն թարղալընտան , պու նամուս
պօղմագ շիքեայէթինին նէ գատար թէմէլսիզ վէ միւնա-
սիպէթսիզ օլտուղու էյիճէ ալնաշըլըն :

Լն էվիէլ շունու պիլմէլ քի , քիլսէնին խուսուսա
էփսիլէրտէ՝ հէման հէր պիր քրիսթիան միլէթինին ,
եախօտ շէօլէ սէօլէյէլիմ հէր պիր եկեղեցական այա-
լէթէրինին Լսլիսկոպոս ինթիխապը հագգընտա գա-
նունըրա րապթ օլմուշ տիւրլիւ պէ տիւրլիւ նիզամլա-
րը վէ առէթէրի վարըր . վէ պու Լսլիսկոպոսական
Լթուլարըն , եախօտ օ այալէթէրին վէ միլէթէրին
թարղընտա թալընտա պիր պէլլիճէ վէ պէօլիզ թէպ-
տիւլթլար զուհուր էտէր իտիսիսէ , վագըթ վագըթ ու
սիրին իգթիզասընա կէօրէ օ նիզամլար վէ առէթէր տէ
թէպտիլ թաղէիր օլուրլարըր . վէ պէօլէճէ օ ինթի-
խապ ուսիլէրի տէ տիւրլիւ տիւրլիւ թէպէտտիւլաթա
միւլթէլա օլուրըր ըրը : Լլէլ խուսուս հաչան պիր
միլէթին , եախօտ պիր այալէթին Լսլիսկոպոսական
Լթուլարը դալգար լաղվ օլուրսա , օ վագըթ ինթիխապ
ուսիլի տէ դալգար լաղվ օլուրուտու , Քէզալիք հաչան
միւլէտտէտէն օ աթուլար դուրուլուր , եախօտ սաիր
եէնի աթուլար , եախօտ պիր քահանայապետական դա-

սահարգութիւնն (սիրելիէթ իւր մէրաթիս) իհտաս օլու-
նուրսա , օ աթուրարնն Ապիսկոպոսլարննն ինթիսապր
տա եա այնիլէ , եա ախէր թէպտիւրաթլարըւա եինէ իպգա
օլուր , եախօտ քիւլլէն միւճէտտէտէն թանղիմ օլուր
ուտու : Պու խուսուսլար հագգընտա պաշըճա տիգ-
գաթ օլունաճագ շու տուր քի , օ աթուրար հանկը հիւ-
քիւմէթ իլէ գուրուլուրսա , օ հիւքիւմէթին գուվլէ-
թիլէ տէ օնլարնն Ապիսկոպոսլարննն ինթիսապ ուսի-
լի թանղիմ վէ պինա օլուրուտու . շէյլէ քի էյէր Ապիս-
կոպոսական աթուրար իհտասը վէ նիզամաթը՝ միլլէ-
թին եախօտ այալէթին քահանայապետական դասակար-
գութիւնու հիւքիւմէթիլէ օլուրուտուլուսա , Ապիս-
կոպոս ինթիսապընն ուսիլի տէ եինէ օ հիւքիւմէթին
գուվլէթիլէ թանղիմ օլուրուտու : Ապին նէրէտէ քի
միլլէթին եախօտ այալէթին քահանայապետական դասա-
կարգութիւնու գալգմը՝ վէ լաղվ օլմուշ օլուրուլուն-
տան , եախօտ ախէր պիր սէպէստէն օ աթուրար պիգ-
գաթ Առաքելական Աթուռն հիւքիւմէթիլէ գուրու-
լուրսա , օնլարնն Ապիսկոպոսլարննն ինթիսապը վէ
պունլարնն ինթիսապընն ուսուլինի գարարաշտըմագ
տա , քիլիսէ գանունլարը վէ գավախտլէրի միւճուպին-
ճէ , օ Սուրբ Աթուռն հիւքումէթինէ տիւշէր խտի :
Իշթէ ասը Ապիսկոպոսլարնն ինթիսապը հուգուգու
հագգընտա քիլէնին սահիհ վարդապետութիւնու պու-
տուր :

Իշլէ իսէ էյէր մէղքիւր րէսալէնին միւէլլիֆի քի-
լիսէնին պսւ ումումի նիզամլարննն վէ գանունլարննն
թէմէլլէրինէ պիր ճիւղի տիգգաթ էթսէլիտի , Հասուն
Գերապայծառլն պիզղաթ Առաքելական Աթուռան ին-
թիսապ օլմասը հագգընտա շիքեայէթ էտէճէք պիր վէ-
սիլէ պուլամագըտը : Չունքի իլէրիտէ թարիֆ էտէճէլի-

միզ վէճ՝ իւր ճիւղէնին մայրւմ տիր քի, Ռտամպու
լուն քաթօլիք ճէմաաթընա միլէթճէ Լպիսկոպոս վէ,
Լպիսկոպոսական Լթոռ գօնուլմասը չօգ վագըթըզ
պիր շէյ տէյիլ տիր, իլլա եագըն վագըթըն իշիտիր. օ
տա Լռաքելական Լթոռուն հիւքումէթիլէ թանգլմ
օլմուշ տուր. վէ ինթիխապ իշին տէ հէնուզ պիր իմթի
յազ եախօտ քէրէմ էթմիշ տէյիլ տիր. Պու սուրէթատէ
Լպիսկոպոսլարըն հագգընտա՝ պու ճէմաաթ օ էպքի տէ
նիլէն ատէթի վագըթիլա պու մէմէքէթատէ գուլմանմըշ
տախի օլտայլտը, պուրատա քէնտիլէ մախսուս միլէթճէ
Լպիսկոպոսլարը վէ Լթոռլարը քայրը օլմասըզը սէպէպ
տէն, օ ինթիխապըն վէ օ ատէթին ուսիլի տէ մուաթ
աալ օլմուշ, վէ իլի թօզու գալմամըշ օլուրուտու. վէ
մուգատտէմ գլքը էթտիլիմիզ քիլիսէճէ գանուշլար մու
ճիպինճէ պու հուգուգ, պու Լպիսկոպոսլար ինթիխա
պը, վէ պուռլարըն ինթիխապընըն ուսիլինին նիզամը
տախի եինէ օ Լռաքելական Լթոռուն ումումի թէ
գայեիւտիւնէ տիւշէր խի. նասը քի իլէրիտէ թարիֆ
էտէճէյիմիզ վէճ՝ իւր՝ օ Լռաքելական Լթոռ ֆիլէն
իճրա էթմիշ, վէ պու ինթիխապ ուսուլինի գարարլաշ
տըրմայա տա վաա էթմիշ:

Պու սուրէթատէ Հասուն Պերապայծառըն ինթի
խապը հագգընտա մէղքուր րէսալէնին նամուս պօզմագ
շիքեպէթի նէ գատար թէմէլսիզ վէ միւնասիպէթսիզ
օլուուդու, ասը ինթիխապըն էսաս ու թէմէլլէրինտէն
աշիքեար կէօրիւնիւր:

Կէլէլիմ շիմտի շու Լպիսկոպոս ինթիխապը հագգըն
տա գուլմանըլան իճրայը թէճէսսիւզ էթմէյէ:

Կէշէն տէվրին տվասըթընա գատար Ռտանպօլուն
քաթօլիք ճէմաաթընըն քէնտէյի իտարէ էտէճէք միլ
լէթճէ պիր Լպիսկոպոսու եօզուտուր, վէ քիւլլիէն Ռ

Թանսօլուն] Լաթին Լուսաբելական փոխանորդունուն պիզ-
զաթ իտարէսի Լաթինոսյոր : Պու Լաթինոս օն տէօր
տիննճիւ Պէնէտիքթօս Սրբազան փափա Հաղրէթլէրի՝
քարտինալարըն պաշգաճա պիր մէճիսինտէ քէնտիսի
տափի հաղրը պուլունտուլու հալտէ պու ճէմաաթըն
միլլէթճէ պիր Լաթինոսյորսու օլտուն տէյի գարար վէրաի
Ֆազաթ միւշարիլէյհ Սրբազան փափա Հաղրէթլէրի-
քէնտի Լուսաբելական սիճիլինին շու սէօղլէրինտէ պէյան
էթտիյի շարթլարըլա : Լըմէնի խաթիլլէրի իհսան օլունո-
րի , տէր , Ֆիլլէթլէ պիր Ֆիլլէրլէրի օլուն . օ չի առաքելական
փոխանորդական ինիլլապ օլունմալը Կըր , վէ հիլ պիր հի-
թի գուլլանմալը Կիլլ Կիր . իլա օնոն մեմուրիլլի Ֆազաթ Լը-
մէնի խաթիլլէրի մեհիլաճլլէրըն առաքելական փոխանորդա խա-
պէր վէրմէ օլաճաթ Կըր , չի օ Կա օնլըրը Գայըլլէ :

Պու սիճիլին իճրասը 1758 տէ օլտու , Սէրասեան
Լաթինա Պերապայճաու՝ Լաթինոսյորն Լուսաբելական
փոխանորդու Լաթին Լաթինոսյորսու միլլէթ փոխանոր-
դու ինթիլապ օլտու . վէ Բալլայ ինվանըլա Լաթինո-
սյորս օլուպ , մաւմալիլէյհ Լաթին Լուսաբելական փոխա-
նորդու ինթիլապ օլտու . վէ Բալլայ ինվանըլա Լաթին-
ոսյորս օլուպ , մաւմալիլէյհ Լաթին Լուսաբելական փոխա-
նորդուն հիլքմիլ Լաթինոս միլլէթի իտարէ էտէր իտի :

Պունուն Եէրինէ՝ պիզզաթ Սուրբ Լաթինոսան ինթի-
լապ օլարագ 1779 տա Սըրըլէան Լնտոն վարգապետ
կէչտի . վէ պու իքինճի միլլէթ փոխանորդուն ինթիլա-
պընտա Լուսաբելական փոխանորդ Լաթին Լաթինոսյորսուն
տափի մէտիլալի օլմայալ՝ օնուն ինթիլապը միւսթա-
գիլ Սուրբ Լաթինոսն իլի օլտու :

Պիր գաչ սէնէտէն աօղըա , Եսնի 1784 տէ Սըրը-
լէան մէմուրիլլէթինտէն իտիֆա էտիպ , Եինէ Սուրբ
Լաթինոսն պիզզաթ ինթիլապ էթմէսիլլէ Սօֆեալըեան

Սահակ վարդապետ օնուն եերինէ դօնուլու :

Պու Սօֆեալեան Սահակ Գերապայծառ Լճերեան Ստեփան վարդապետի բէնտինէ օգնիչ ինթիխապ էթմէյիլէ , օնու նասպ էթսին տէյի Սուրբ Լճոռա րիճա էթտի . Սուրբ Լճոռ տախի 1794 տէ օնու նասպ էթտիքտէն սօղրա , Սօֆեալեան Գերապայծառա խալէֆէթ էթմէք սէլահլէթինի տէ վերտի :

Լճերեան Գերապայծառ 1806 տա մէմուրիլէթին տէն չըպտը . վէ Լաթին Լապքէլական փոխանորդուն րիճասընա կէօրէ Սուրբ Լճոռ պալատէ մէղքիւր Սըսըրլեանը իքինճի տէֆա փոխանորդ ինթիխապ էտիպ օնա Լպիսկոպուլուպ տախի իհսան էթտի : Պու մէնֆի օլուպ՝ Իզմիրտէ 1824 սէնէսի վէֆաթ էթտի :

Պունուն վէֆաթընտան սօղրա , Բթմանպօլուն առաքբիլական փոխանորդու Սուրբ Լճոռուն էմրիլէ՝ Բօմայա տէօրթ քիշի թէքլիֆ էթտի . օնլարըն իչիտուն օն իքինճի Լեոն Սրբաղան փափա հազըթէթլէրի 1825 սէնէսի Լվուսթօս 21 ինտէ Սարուշեան Պօղոս վարդապետի ինթիխապ էթտի : Լպքին ասիրին պազը աճընաճագ հալէրի սէպէպիլէ օ էսնատէ պու Լպիսկոպոս ձեռնադրել օլմատը . իմտի միւշարիլէյճ Սրբաղան Փափա հազըթէթլէրի Քէնպի Գալաթիլէն օնուն եերինէ Փափաղեան Գէօրգ Գերապայծառը ինթիխապ էթտի . վէ Տիտու պօլիս իւնվանըյլա օնու Լպիսկոպոս էթտի : Պունուն վազթընտա եանի 1830 թարիխինտէ միլլէթ սէրպէսիլէթի վուգու պուլտու . վէ օ վազըթ ճիւմլէնին մալիւմի օլտուղու վէճհ իլէ Լապքէլական Լճոռ Բթմանպօլ նախագահական Լճոռունու իհտաս էթտի :

Պու տիւղճէ հքեայէմիգքիֆայէթինէ կէօրէ խալաթ էտէր քի , միլլէթ պրըմասը վազթընա գատար՝ պու ճէմաաթ բէնտի միլլէթ Լպիսկոպուլարընը ինթիխապ

էթմէյէ հիշ պիր հուգուգ էտինմէմիշ իաի . օնլարըն ինթիխապընը՝ պալատէ մէգքիւր սիճիլին Լապիւլան փոխանորդական ինթիխապ օլտնալը արը սէօզլէրինին կէօսլթէր տիյի միւճուպինձէ սիֆթահընտան օն տէօրտիւնձիւ Պէնէտիթթօս սրբազան Փափա հազրէթլէրի ՚Սթանպօլուն Լապքելական փոխանորդու Լաթին Լալիսկոպոսա մախսուսլանտըմըշ ըար . Եանի Բօմանըն Սրբազան Վահանայապետինին վէքիլինէ :

Լաթին Լապքելական փոխանորդ՝ միլլէթ փոխանորդունու ինթիխապ էտէճէյի վագըթ իհթիմալ քի, շախալար հագգընտա տինտարարըն մէյլինէ տէ պագմըշ օլտուն, նասըլ քի մէգքիւր րէսպէնին միւլէլլիֆինին սէօզլինէ կէօրէ Հասուն Գերապայծառըն Լալիսկոպոսուղու իլլին Սարուշ Գերապայծառ տա, Դիլլէիլն Էիլլէյալան վէ ալթարհալան պիլ Գալիլլի կէլլէրիլիլի լիլաւըլ էթմիշ իսէ . անձագ Լապքելական փոխանորդուն ասիրին իգթիլաւսընա կէօրէ պաղը տէֆա գուլանտըղը պու տիլ գաթը հարէքէթ՝ ճէմաաթըն վար տէյի մէմուլ օլունան ինթիխապ հուգուգունա պիր իսպաթ սայըլամալ : Սէ պու շէյին սահիհլիլին Լապքելական փոխանորդարըն թավըր տա թաատիլ էտէր քի, հաչան Սուրբ Լթու լագթին իգթիլաւսընա կէօրէ չէնթի Դալիսիլէն մաստէյի պիլզաթ վէ տօղրու տօղրույա քէնախի իճրա էտէր իտի իսէ, գաչ տէֆալար միլլէթ Լալիսկոպոսլարըն ինթիխապընա օնլար տա գարըշմաղլար ըտը :

Շիմաի գալըր շունու թէճէսսիւզ էթմէք քի, ճէմաաթ քէնաի միլլէթձէ աղատըղընը գաղանտըգտան տօղրա, հաչան քի 1830 սէնէսինտէ Լապքելական Լթու ՚Սթանպօլ Լախապահական Լթուունու գուրտույուսա օ վագըթ պարի պու հուգուգու գաղանմըշմը արը :

Պու վագըթտան պէրու 23 սէնէ տիր, վէ ՚Սթան

պօրուն Լորմէնի քաթօղբէրինին Լպիսկոպոսական Լթոռ
ռունա իւշ Նախագահ Լրքեպիսկոպոսար ճիւլու էթ-
միշ տիրէր . եանի Լուրիճան գերապայծառ , Սարուշ
գերապայծառ , վէ Հասուն գերապայծառ , Պու մատ-
տէյի լայրղընճա չէօղէ պիւմէք իչին պունլարըն ինթի-
խապլարընըն թէֆէրրուաթլարընը տա թէճէսօիւզ է-
տէլիմ :

Հաչան քի Տէվլէթը ալիէ միլլէթի պրորոքըսա ,
Սուրբ Լթոռ տախի Լթմանպօրուն Լրքեպիսկոպոս-
կան վէ Նախագահական Լթոռունոռ գուրմայըլա եէնի
Լթոռա գօյուլաճագ Լպիսկոպոս ինթիխապընըն ուսի-
լինի տիւշիւնիւյօր իքէն , պուրատա ճէմաաթ ալթը
Քահանայ , վէ չօգ զիեատէ աշխարհական ըլա պիր
մէճլիս էտիպ Սուրբ Լթոռա քէնտի արգիւլէրինի պէ-
յան էթտիլէր քի , ինթիխապ օլաճագ Լպիսկոպոս օ ա-
րատա Սուրբ Լթոռա թէքլիֆ էթտիլէրի տէօրթ իլէ-
րի կէլըր քահանայլարըն պիրի օլտուն : Սուրբ Լթոռ-
պու հարէքէթի գանունա մուղայիր սայարագ , րիճա-
լարընը կէրի էթտի : Վէ հէր^նգատար նիհայէթինտէ
ինթիխապ Լուրիճան Գերապայծառըն իւղէրինէ տիւշ
տիւլիւսէ տէ , սէպէպի՝ օնուն ճէմաաթտան սունու-
լան արղուհալտէ պէյան օլունան տէօրթ Քահանայլա-
րըն պիրիսի օլտուղու տէյիլ իտի . իլլա մաալահաթ պէօր
լէ նէթիճէ պուլտու պազը միւլահազալաթս մէպնի , քի
չօղլար թանրոլար , վէ օ մաալահաթա տախիլ օլան հալա
հայաթտէքի քիշիլէր շահատէթ էտէ պիլիլէր :

Վէ պու սէօյլէտիլիմիլ՝ Լուրիճան Գերապայծառըն
Լպիսկոպոսըղղունուն Լռաքելական կոնդակընտան տա-
հա զիեատէ թաստիգ օրուր . օնտա քի միլլէթին ինթի-
խապ էթտիլինին , թէքլիֆ էթտիլինին , րիճա էթտիլի-
նին տէ հիչ պիր սէօհպէթի օլմատըլտան մատա , հաթ-

Թա պունուն զրտոր Լաբերական կոնդակ՝ Լաբերական
հիստորիկ ինկիսայ վէ նաս կփերիլ տէյերէք : Լուրիճան
Գերապայծառը Սրբազան փափանն քէնտի ինթիսայ
վէ նաս կթմիլ օլտուղունու աշլքեար պէյան էտէր :
Չիւնքի պու լագրտորար քիլսէճէ մանլահաթլորտա
ֆագաթ օ վագրթ գուլանրլըր : նէ վագրթ քի, չօպան
լարնն ինթիսայլ սիղղաթ Սուրբ Լթոռուն ազատ
րատէթինտէն վէ իճրասնտան մէնութ զլան Լթոռա
րն հագգընտա սէօհպէթի օլուրսն :

Իմտի Լուրիճան Գերապայծառն Լսլիսկոպու օլ
տուղու վագրթ տա՝ մէգքիւր ըէսպէնին միւլէլլէֆինին
վար տէյի տուրտուղու պու միլլէթճէ ինթիսայ հու
գուգունու Սուրբ Լթոռ տահա Թանլմըշ, վէ իհսան
էթմիլ տէյիլ իտի :

Սարուշ Գերապայծառն ինթիսայրնն տա նէ
տիւրլիւ օլտուղու ճիւլէնին մալիւմի տիր : Լուրիճան
Գերապայծառ սոն վագրթլարնտա Սարուշ Գերապայ
ծառն քէնտինէ օգնիչ վէրիլմէսի իչին Սուրբ Լթոռա
րիճա էթմիլ : վէ Սուրբ Լթոռ տա ծուռն ըիճասըր
գուպուլ էթմիլ իտի : Լաքին Սարուշ Գերապայծառ
պուրայա կէլմէզտէն իլէրի Լուրիճան Գերապայծառ
վէֆաթ էթմէյիլէ, Բթանպօլուն Լրմէնի քաթուլք քա
հանայլարը վէ աշխարհականլարը, Բօմայա պաշգա պաշ
գա արզուհալ կէօնտէրիս՝ միւլթէվէֆա Լուրիճան Գե
րապայծառն Սարուշ Գերապայծառ հագգընտա Սուրբ
Լթոռա էթտիլի ըիճա գապուլ օլունարագ, Բթանպո
լա Լախապահ ինթիսայ օլտուն տէյի իքի Թագլմտա
արզուհալլէրինտէ ըիճա էթմիլլէր իտի : Սուրբ Լթոռ
պունլարն ըիճասընն քէնտի գարարնա մուվաֆլղ օլ
տուղունու կէօրմէյիլէ, միլլէթին եաբարղը շէյի Թէ
ճէսիււ էթմէյերէք վէ հիչ անմայարմոք, պու ին

Թիխապրն քէնտիյէ մոխտուարնմըջ օլտուղունու Մա-
րուշ Գերապայծառն Նպիտիպոսաւոք Մաքեդական
կոնդակըն իշինտէքի ինկիւսպ, խայն, վէ նասպ ետէրիլ քե-
լամարըլա աղնատրը :

Հաթթա Սուրբ Աթոռ քէնտի մուրատընա մուվա-
ֆրգ ծլարագ էթտիյի պէջլէ պիր ինթիխապ ըլա միլէ-
թէ հիջ պիր հուգուգ վէրմէմիլ օլտուղունու տահա
զիյատէ աշիքեար էթմէք իշին, Սուրբ Ստրուք 1838 սե-
նէսի Մայիս 8 Թարիխիլէ ֆագիլէթըլ Նսայեան Հ.
Կարապետ Ազգապետ վարդապետէ եազտը քի, Մարուշ
Գերապայծառը Սրբազան՝ Փէտէրիմիլ ինթիխապ էթ-
միլ տիր. վէ պունտան պէջլէ օլաճագ ինթիխապըլա ի-
շին էջլէ պիր գանուէն գոյուլաճագ քրք չի, Նպիտիպոսաւըն
ինկիւսպը հագգընպա օլան չիլէճէ նիլամալարա վէ Առաքելա-
կան Արտոռն հուգո-գոնա մուխտուգ օլտու. պունտան իլին Սրբա-
զան փէտէրիլ պո- մապաէ հագգընպա միւնտիլ օլան գարարըլը
վէրիյի չէնպիլն սագըլաճըլ քրք. վէ պո- քաիի, տէր, ի-ճէր-
ըկա մագպուլ օլտու ճիւլէնիլ չի, Առաքելական Արտոռ ճաիլ
օլան ինտալը քաիյա կէսիլէրիլիլ :

Իմտի Մարուշ Գերապայծառն ինթիխապը վագ-
թիւտէ պէջլէ պիր հուգուգըն միլէթտէ հալա օլ-
մատըղընը Սուրբ Աթոռուն քիֆայէթիլն կէօրէ աղ-
նաթմըջ օլտուղու պունտան աշիքեար տըր :

Կէլէլմ շիմտի Հասուն Գերապայծառն ինթիխա-
պընա : Մարուշ Գերապայծառ եաշընը ալմըջ օլուպ,
վէ պիր գաշ տէֆա մէմուրիլէթիւտէն իստիֆա էտիպ՝
Սուրբ Աթոռտան պու ըուխսաթը ալամայընճա, նի-
հայէթ Սուրբ Աթոռտան պունու տիլէտի քի, օ ապիր-
տէ (պու թեմիւն պազը մասընհաթըլարը իշին) միւէլըլ-
ֆիմիլըն տէ սէջլէտիլի միւճուպիւնճէ իլլէլին Նիլէյալան
վէ Աշտադական պիր գալ իլլէլի կէլլէլիլ ըլալա Սոմայա

կէօնտէրմիշ օլտուղու Հասուն Լիտոն վարդապէտ քէն-
տինէ օգնիչ նասպ օլտուն: ()ն ալթընձը Գրիգոր սրբա-
զան Փափա հաղրէթլէրի 1842 Թարիխինտէ Սարուշ
Գերապայծառն արղուսինէ գաիլ օլուպ իճրա էթտի:
Վէ Էէնիի Դաւիթիլէն խալէֆէթ էթմէք սէլահիյէթինի տէ
օնա իլալէ էթտի: Հասուն Գերապայծառ Լպիսկոպոս
ձեռնադրել օլուպ Բթմանպօլա տէ գնտիւլիւնտէ՝ մէզ
քիճըր ընսալէնին, պարի պիլմէյէրէք՝ սէյլէտիյի կիպի
քէնտինին Կախադահա ()քնիշ վէ խալէֆ օլտուղու-
նուն Կնդակընը կիզլի սագլամագ տէյիլ, իլա 1842
սէնէսի Հոկտեմբեր 5 ինտէ Սարուշ Գերապայծառն
վէ Լզգապետ Պատրիարք վարդապետին հաղըր պո-
լունտուղլարը հալտէ ճէմ օրոն ումումի քահանայ մէճ
լիսինտէ օ կոնդակը աչըքտան գըրտաթ օլունուպ, խա-
պէրի Թէզլէլտէն ճէմաաթըն իչինտէ տէ իլան օլտոն
վէ Ճիւմլէ ումումիյէթ քէնտինի զիեառէթի իլէ սէվ-
տիքլէրի իչին, օնուն վագթըրլա օլաճագ խալէֆէթինէ
գարըը կէլմէտիքտէն մատա, պու շէյի օնա քեաֆի պիլէ
սայմայարագ, եինէ օ ումումիյէթ պիր գաշ սէնէ սօզ-
րա, եանի 1845 սէնէսինտէ Բահանայլարտան վէ Լշ
խարհականլարտան միւրէթթէպ պիր ումումի մէճլիս
ճէմ էտիպ՝ Հասուն Գերապայծառը Լզգապետ եախօտ
մէմլէքէթճէ Փաթրիք ինթիխապ էթմէք իսթէտիլէր,
վէ քէնտիսի հէր նէ գատար գարըը կէլտիխսէ տէ, պու
ճիւմլէ միլլէթին պիլլէթթիֆագ էթտիքլէրի գարարա
գարըը կէլմէյիլէ, միլլէթի կիւճէնտիրմէմէք իչին ազը-
պէթ օ մէմուրիյէթի գապուլ էթմէյէ մէճպուր օլտու:
Իշթէ պու օ Հասուն Գերապայծառ տըր քի, շիմտի տէ
Լպիսկոպոսըղու, խալէֆէթի, վէ Փաթրիքլէյի գափ-
մըշ տըր տէյի ֆասլ օլունույօր:

1846 սէնէսի Յունիս 22 սինտէ Սարուշ Գերապայ

Ճառ վեֆաթ էթտիյնստէ, օ վազըթ Հասոճն Վերապոյծառ խալէֆէթ էթմէք սելահիյէթինի աջդ աջդ զաքէնտիսինէ վերմիշ օլան պալատէ մէզբիւր (Զաքէլական կոնգակըն գուլիլէթիլէ միւթէվէֆա Սարուշ Վերապոյծառա խալէֆէթ էթտի, վէ Լկեղեցական գանուկարըն մուգթեզասընճա տէրագապ Եսխագահ լըդ հիւքիւմէթինի գուլանմայա պաշտար :

[illegible]

հիւսիս-արեւելի շէրէֆիյէ իճրա եպէ պիւնճէ, նապիր իւլ էմալ իւ-
 թիպաթլարէնա թիւլէթին գախա ալըը պէրէճէպէ օլան էմիլիէթի ինչ
 իճրա օլաւ, պապ ըսրըրլաւ 11 է պու թէշէքքիւրլէրինն էթ-
 տիքտէն սօղըա, երինն օ իմզա սահիպլէրի արզուհալին
 փշինտէ Սրբազան Փափա հազըթթլէրինն ըրճա էտէրլէր
 իտիքի, պուլնտան սօղըա միլլէթճէ Լպիսկոպոս ինթի-
 խապլնտա միլլէթի տէ հիսսէտաշլըգտան մահրում էթ-
 մէսին : Պու արզուհալին ճէվապլնը Սուրբ Լթոռ 1847
 սէնէսի Սարտ 3 թարիխիյէ՝ օ ասիրտէ Լախապահական
 Լթոռակալ, վէ արզուհալի իմզա խտէնլէրին իլքի պու-
 լունան մէրհում Լստարճրեան Գերապայծառա վէրտի.
 վէ պու ճէվապնամէտէ միլլէթին ինթիխապ հապգընտա
 էթտիքի ըրճա իւզէրինն պէօյլէ եաղար . Պէօյլէ մալահաթ-
 լարա Քիլիսէնին գուլանբըը գախիլէր վէ գանուլար սագլ-
 նըմալը արբ . օլ սեպէպէն էօթիլ-դէ Սուրբ Լթոռ պու մալա-
 հաթ իգլիլ օլան ալըլը ալըլըլը միլլէթ օլմալ իհմալ էթիլ .
 Իշթէ պիր ախէր իսպաթ տահա, էյէր միւհթաճըը
 վարըրըսա, քի, թա պու վագըթա գաստար միլլէթին
 ինթիխապ հուգուգունու Սուրբ Լթոռուն տահա թա-
 նըմամը, վէ իհսան իթմէմիշ օլտուղունու աշիքեար
 կէօսթէրի :

Իմտի սէօյլէտիքլէրիմիղին ճիւմլէսինի խուլասա է-
 տէրէք աշիքեար կէօրիւնիւր քի, պու ճէմաթ միլլէթ
 պըրլմազտան մուգատտէմ, Բթանալօլուն Լաքէլական
 փոխնորդու լաթին Լպիսկոպոսղն հիւքմիւ ալթընտա
 օլտուղու վագըթ՝ քէնտի Լպիսկոպոսլարընը ինթիխապ
 էթմէք հուգուգունա մալիգ օլմամը ըտը . վէ ընտան
 սօղըա տա Սուրբ Լթոռ պու հուգուգու հալա իհսան
 էթմէմիշ տիր :

Ըշէքեար կէօրիւնիւր քի, Հասուն Գերապայծառն
 Լախապահ օլմասը հապգընտա Քահանայլար վէ Ըշ

խարհականյար, միլէթին թօփու խօշնուտ ուտու, վէ մէզքիւր արգուհալտէ օնուն ինթիսապը հագգընա
րէամէն պու եազըչտըրյա Առաքելական Աթուա թէ-
չէքքիւրլէրինի պէյան էտէրէք սէօյլէտիքլէրի կիպի,
օնու միլէթ ինթիսապ էթսէյիտի նասը խօշնուտ օրու-
ուտույուսա, էօյլէ խօշնուտուտու :

Աշքեար կէօրիւնիւր քի, Հասուն Գերապայծառ
Լպիսկոպոս ձեռնադրել օրուգտան սօղրա, քէնտի մէ-
լինէ գարչը՝ միլէթ օնու իսթէյէրէք Աղգապետ եախօտ
մէմլէքէթճէ Փաթրիք ինթիսապ էթմիշ տիր :

Պուկարտան աշքեար կէօրիւնիւր Հասուն Գերա-
պայծառն Լպիսկոպոս Աղգապետ, վէ նախագահ ինթի-
սապ օյունմասը հագգընտա օլան շէքեայէթլէրին նէ
գատար թէմէլիզ, վէ միւնասիպէթսիզ օրուգըւ : Իմ
տի պու շէքեայէթլէրէ տէ՝ Նիկողայոս Սրբաղան Փախա
հազըէթլէրինին տօքուզունճու տէվրտէ, պունուն կիպի
պիր վագաստէ Բթանպօլուն Իգնատիոս փաթրիքինին
հագգընա Սիքայէլ փատիշահըն էթտիի շէքեայէթլէրէ
գարչը պէշինճի մէթուպիլէ վէրտիի ճէվապ վէք մու-
վաֆըգ կէլիր : Պիւն՝ վէ Դեմէֆա սէլէֆիթլ Էննա Էալ-
բըշնըշ Դեմնալար հալա Էեֆիթիթէ պիրլէր : օնարն իլինպէ սիլ
Լգնապիոտան ֆալիլէլլէրի հագգընա հիւնի շահապիլ Էեֆիթի-
նիլ, վէ օնան ինթիսապը վէ Լպիսկոպոսըղանն շէրան օլնալ սա-
յարնըլ : շէմի պէ պէմի-դ օնա Փաթրիքի ալոոոանն գափըշ
կիպի կէօթիլէրի իսթիլիլ, տէր :

ԻՐԻՆՃԻ ՓԱՍԼ

Եպիսկոպոսարն ինթիխապը իւզերինէ :

Սուրբ Աթուռն պու կէնիշ Եկեղեցական այալէթ տէ եէնի Աթուռար իհտաս իթմէսինի , եախօտ տահա է յիսի պու Աթուռարա չօպանլար ինթիխապ էթմէսինի միւլէթիմիզուէն պապըլարը , եախօտ տահա սահիհինի սէօլ լէյէլիմ պու մէմլէքէթին ճէմաաթընտան պապըլարը կիւճ լէրինէ կիտէճէք պիր շէյ սայարլար : Պու շիքեայէթ իքի նէվի օլույօր . պիրի եէնի Աթուռար գուրուլմաւընըն իւզերինէ . պիրի տէ պու Աթուռարըն Եպիսկոպոսարըն ինթիխապ ուսուլի իւզերինէ :

ՊԻՐԻՆՃԻ ՄԱՍՏԵ

Եէնի Աթուռարն գուրուլմաւընէ իւզերինէ :

Պու պապտէ եաղնրշ զիւիւմէ զահիպ օլան ֆիքիրլէրի ըջքլանտըրմագ իչին էնէվլէլ շուհու միւլահազա էթմէյէ մէճպուրուլքի , պու եէնի գուրուլան Աթուռարն հիշ պիրի պու փայլթախթըն ճէմաաթը իչին օլմայըպ , սաֆի սինօրտաշ այալէթլէր իչին տիր : Պու սէպէստէն ախէր այալէթլէրին քաթօլիքլէրինէ օլան պիր իհտան իւչին փայլթախթըն ճէմաաթը նէ հագգըւա կիւճէնէ պիրի օլտուղունա աւլա ագըմըզ էրմէզ : Խուսուսա պու փայլթախթըն ճէմաաթը քէնտիսի եիրմի իւչ սէնէտէն պէրու Նախագահական Աթուռն գուրուլմուշ օլմասըլա օքէրէմէ նաիլ օլմուշ տուր : Պու Նախագահական Աթուռն գուրուլմասը եիրմի իւչ սէնէ մուգատ

տէմ պիւթիւն միլէթէ Տէփէթի ալիէնին իհսան էթ-
տիլի միլէթէ սերպէսիլթէ մութապըշ Սուրբ Լթո-
ռուն Թարաֆընտան պիր պէօյիւք փէշքէշ օլմուշ ուզա-
փայթաթաթա մէրսութ օլան Թէմլէրին տաթի պէօյէ
պիր փէշքէշէ պիր Թարիգ իլէ նաիլ օլմայա քեաֆի հապ-
լարը փար իքէն , պու փէշքէշէ ֆիլէն վէ միւսթագիլ
փայթաթաթա ճէմաթը նայիլ օլմուշ տուր : Վագաա
օպայէթլէր տաթի Նախագահական Լթոռուն իտարէ
սինտէ վէքիլէրի մարիֆէթիլէ իտարէ օլա կէլտիսէ
տէ , աշքեար սէօյէմէք իլին , պու իտարէ տօլայրտան
վէ վասիթայրլա պիր իտարէ իտի : Նախագահական Լ-
թոռուն պու պայէթլէրի վասիթայրլա իտարէ էթմէ
սինտէն նէ լուծֆ հասըլ օլուրուտու : օ պայէթլէրին
էկէղեցական մասլահաթլարը նէ կէօն իճրա օլուրու-
տու : վէ օնլարըն պու իտարէլէրինին Նախագահական
Լթոռուն գուրուլմասընտան էվլէլ օլան իտպրէսինտէն
ֆէրգի նէ իտի :

Կերչի միլէթէ ուսիլէր հաքիլնտա օ պայէթլէր
տաթի փայթաթաթա էմալ Տէփէթի ալիէնին մէմալի-
քի մահրուսէտէ պուլուհան քաթօլիքլէրէ իհսան պու-
յուրուղու մէզէպ սերպէսիլթիլին իճպարնձա , հէր
պիր իմթիյազա նայիլ օլա պիլիլէր իտի , վէ պաղը փար-
չալարտա նաիլ օլմուշար ըուր . վէ հէր նէ գաւար միլ-
լէթ Թէֆրիգիտէն էվլէլ պուլուհաուղլարը հալտէն
տահա էլիլ Թէպտիլ օլմուշար ըուր ըսա տա , պիլ
ճիւմլէ օ Թէպտիլաթ տաթի տահա զեյատէ տէփէթի
ալիէնին իհսան էթտիլի սերպէսիլթին սէմլէրէսի իտի
չուքի Քահանայ Լչխարհական ճէմիսի մէզէպձէ սեր-
պէսիլթին ֆիլէն իճրասընա մալիգ օլմայա պու սու-
րէթտէ սէլահիլթ գազանմըչար ըուր , վէ պէօյէ քէն-
տիլէրէ մախսուպ եէտլէրինէ պէրաթի փատիշահի վէ-

րիւրիչ մուրախաւարը , քիլիսէլէրի , փափաւարը , վէ
 մէրթէպլէրի վարըր . վէ սաիր Թէպաայի Տէվլէթի ալի-
 յէտէն օլանլարըն միւսաատէյի իհսանիատէյի չէհինչա-
 հլլէ սէլահիլէթ քէսպ էթաիքլէրի հէր պիր շէյլէրէ
 մալիգ իտիլէր : Ահրէս պու ըուհանի քէրէմլէր տէ քի-
 լիսէճէ հիւքիւմաթըն սէմէրէլէրի օլտուղու ինքեար օ-
 լունտմաղ . վէ պու հիւքիւմաթ իճրասընըն պաշլըճա
 փունարըր Նախագահական Ղթու տուր . էղ ճիւմլէ
 մէզհէպ սէրպէսիլէթի իհսան օլունտուգտան սօղրա , է-
 յէր պու աթու գուրուլմուշ օլմասա , օ պալէթլէրին
 քաթօլլէրլէրի քիլիսէճէ հիւքիւմաթըն պու սէմէրէլէրի-
 նէ մալիգ օլտմաղլարըր տէնիլէճէք մէրթէպլէտէ միւ-
 ճէրրէտ օ պալէթլէրին ըուհանիճէ իտարէսի Նախա-
 գահական Ղթուուն գուրուլմասընտան մէնութ տէյիլ
 իտի : Պիր էօլ մէզհէպ սէրպէսիլէթինէ մալիգ օլտուգ-
 տան սօղրա , օ քիլիսէճէ իհսանլարա մալիգ օլա պիլլէրլէր
 իտի . Սուրբ Ղթու օ պալէթլէրին իտարէսինէ չաղըմ
 օլան հիւքիւմաթըր Նախագահլարըն եէրինէ պիր Քահա-
 նայա տա Թէպլիմ էտէ պիլլէր իտի : ()նուն իչին Նախա-
 գահական Ղթուուն գուրուլմասըլա ընլար նէ լութֆա
 էրտիլէր . հանկը Նպիսկոպոսական զինէթտէ պուլըն
 տուլար . հանկը վագըթ քէնտի Նպիսկոպոսլարընը կէօր-
 մէյէ միւյէսսէր օլտուլար . վէ ընուն պինէֆա քէնտիլէրի
 գայըրմասընա լայըգ օլտուլար : Հանկը Թագսիրաթ-
 լարը սէպէպինէ ընլարը պու Թէսէլլիտէն մահրում
 էթմէլլիտի . հաթթա սէլահիլէթլէրի փայլթախթ-
 տա պուլընանլար գատար էօղուսա , ընլարտան
 չօգ աշաղը տա տէյիլ տիր , վէ միւհթաճիլէթլէրի
 պիլա ֆէրդ տիր : Սրբազան Փափա հաղըթլէրի իտէ ,
 պի այնի մուհապէթ իլէ ընլարը տախի սէվլէր . վէ ընլա-
 րը տախի միւմքինի մէրթէպէ ճէօմէրտ իհսանլար ըլա

Թէսէլի եթմէք արդիւնէր իտի : Եւ յիշէ զյոռու գտա փայխ
Թախթա մէրպուտ Թէմէր տախի փայլթախտըն ճէմա
աթը կիսի Եւսիսկոպոսական Եթրուլար , վէ Եւսիսկոպոս
լար էտինմէյէ միւհթաճ վէ քեաֆի սէլսահլէթլի օլ
տուգլարընը իգրար եթմէլիյիլ : Պու սուրէթաճ պէօյլէ
պիր Թէսէլիյէ նաիլ օլմայա ընլար տախի հադգ իւզլէրէ
արդիւնլէր , վէ հափլէս իլէ պէքլէրլէր իտի :

Պու արդիւնլէրիսի վազըթ վազըթ ֆըրսանթ տիւշ
տիւքտէ պէյան եթմիշլէր իտի : 1836 սէննսինտէ փայի
Թախթա տաքին միլլէթիմիլին միւթէպէրանը իքի-Եւ
պիսկոպոս տահա մալիգ օլա պիլմէյի հափլ վէրտիքլէ
րի արզուհալտէն , վէ մաւախէրէն 1842 տէ պունա քէ
ղալիք սունուլան ըիճանալմէտէն մատա , նիհայէթ 1844
տէ ախէր սինօրուալ պիր պալէթին քահանայարը վէ
աշխարհականլարը քէնալլէրէ մախսուս պիր Եւսիսկոպոս
նասս օլունմալընա տախր ըէսմէն արզուհալ վէրտիքլէ
րինէ պազարադ , պէօյլէ միլլէթաճն չօգլարըն գալպին
տէ պու արդիւլիւ կէօրտիլլէրիլտէն քէնտի քալպէ
րինտէ տէ պու արդիւնիւն տահա զիլատէ արթմըշ օլ
տուղու միւհթէմէլ տիր : Սրաղան փափա հաղիթէթլէ
րի պու պալէթին արդիւսինէ վազըթ օլարադ , վէ պու
մատաճ հադգընտա Եւստադահլարըն ըիճալընա պադա
րադ , Էսնիա պու կէնիշ Թէմ գաւառակից Եւսիսկո
պոսլարը օլմայարադ Էալընըլ Եւստադահական Եթրուլ
իւհտէսինտէ իլաիզալընա կէօրէ , վէ քիլիսէ գանուշ
լարը միւճըպիլնճէ իտարէ օլունամադ տէյիւ , պունմա
միւհթաճլիլթի գանուշլարա Թաթպիլ պիր Թարղըլա
գալըրմադ նիլէթիլլէ , Եւս Թարաֆըրընտա օլան տախ
Թանէլէ մէրպութ պալէթլէրէ Եւսիսկոպոսական Ե
թրուլար գուրմադ մաւալ Էլէտի , վէ 1848 սէննսինտէ
Թարաֆը շահանէլէ Էլի կէլէն վէ օ ֆըրսանթա Ե

ռաքելահիսն քննիչ մէ մուրիւթթիւ շէրէֆեապ օլան Վեր .
 Լննովկէնաիոս ֆերրիէրի ճէնսպլէրինին վասիթասըլա ,
 պուրատա մէճիսէ տալէթ օլունան Լիւղեցականըլարա
 վէ սօղրա ախէր տէֆա մէճիս օլան միլլէթ միւթէպէ-
 րանընա մուրատընը աղնաթտը : Պու ճիւմլէ թէտպիրէ
 Սրբազան փափա Հազրէթլէրի թէչէպպիւս էյլէտիքտէն
 սօղրա , քէնաի մէրահիմի ալիսիլէ պու կէնիչ թէմոէ
 Քահանայապետական դասակարգութիւնու , եանի Լ-
 պիսկոպոսական Լթոռլար գուրմայր մուրատ էյլէտի :
 Պու քարէմքեանի թէտպիրտէն կէօրիւնիւրիւտիւ քի ,
 Սրբազան փափա հազրէթլէրի օ տինտարլարըն արզիւ-
 լէրինի օնունուլա իճրա էթմէսինտէն , վէ օնլարըն միւհ-
 թաճիլէթլէրինէ տէվա էյլէմէսինտէն մատա , եինէ
 կիւն տօղու քիլիսէսինին գանուկտընա մութասըլգ ,
 ախէր կիւն տօղու միլլէթլէրինին արասընտա իճրա օլ-
 տուղունա մինասիպէթէն վէ միլլէթիմիլլին պաչգաճա
 թէֆէրրուլթլարընա մուվաֆրգ օլարագ , պու այալէթէ
 տախի Լպիսկոպոս ինթիսապընըն պիր ուսուլինի իճա-
 պընա կէօրէ գօմայա , վէ պէօյլէճէ միլլէթիմիլլին պու
 միւհթաճիլէթինի տախի միւմքինի մէրթէպէ գայըրմա-
 յա պունու պիր մուգատտէմէ էթմիչ օլուն :

Իշթէ պու Լթոռլարըն վէ Լպիսկոպոսլարըն նասպ
 օլունամսընըն ասըլ վէճհի , վէ սահիհ սէպէպի պու
 տուր : Սիւճէրրէտ պու Քահանայապետական դասա-
 կարգութիւն պիլիմ քիլիսէմիլլտէ տախի գուրուլմասը
 Սրբազան փէտէրիմիլլին պիլլէ օլան մուհասպէթինէ , վէ
 պիլլէ գայըրմասընա նէ գատար աշիքեար իսպաթ ըսա ,
 պիլիմ քիլիսէմիլլին տէ պու սէպէպէ նէ տէրէճէ միւ-
 թէպէր օլտուղու , վէ ախէր միլլէթլէր ինտինտէ նէչէ
 շան ու շէօհրէթ քէսպ էթտիլի տէ օլ գատար հէր քէ-
 սէ մալըմ վէ աշիքեսըր պիր շէյ օլմալը տըր :

Գաւառական Եպիսկոպոսարքն ինթիխապ ուսումնին իւզերին :

Պու շիքեայեթլերին ախեր տահա պաշը պիր սէպէ պի տէ , եէնի Լթոռլարըն Լպիսկոպոսլարընըն ինթիխապ ուսիլի օլմուշ տուր , քեէննի միլլէթ պու շէյէ հիսսէ տար օլմամըշ տէյու : Բօմա Սուրբ Լթոռուռնուէ պու Լկէղեցական այալէթտէ եէնի Լթոռլար Թախտիս էթ տիքտէն պաշգա , պու Լթոռլարըն Լպիսկոպոսլարընը տաքէնտիսի ինթիխապ էթմիշ վէ գօմուշ օլտուղուն տան իապէրի Բսթանպօլա եէթիշիր եէթիշմէզ . պու ըստա պիր շէտիա ֆուրթունա գօփուպ , ճէմասթտան պաղլարընը աշըրը ալթիւսթիւյէ կիրիֆտար էթտի . վէ կէրէք Սուրբ Լթոռուռն , կէրէք տահա զիեասէ Հասուն Գերապայծառըն հազգընա եէր եէր շիքեայեթ սէպէրի իշիտիլմէյէ պաշատը , քեէննի պու Գաւառական Լպիսկոպոսլարըն ինթիխապընը Հասուն Գերապայծառ ճէմասթըն միլլէթճէ ինթիխապ հուգուգու նա գարը Սուրբ աթոռուն եէտինէ Թէսլիմ էթմիշ , օնա զատը էտիպ այագ ալթընա ալմըշ , վէ օնու եօղ էթմէյէ չալըշմըշ կիպի , պու միւնասիպէթսիզ Թէսալվուրլարըն իւզերինէ կիտէրէք էօթէտէն պէրիտէն պիր Թագըմ տիւզմէ վէ սախթէ հէվատիսէր տէ չօղալտըգտա , ճէմասթտան պաղլարընա զիյատէ Թէէսիր էթ աիլէր : Իմտի իթթիֆագ աշգըրլա պու մաստտէ հագ կընտա տախի պիր գաջ մուխթասար լաքին պաշըճա միւթալալար էթմէյի միւնասըպ կէօրիւրիւզ :

Իվլէլ պէ էվլէլ շունու սերպէսթճէ Թագըրիր էթմէյէ մէճպուր օլուրուզքի , Գաւառական Լպիսկոպոսլարըն ինթիխապընըն պու կէօնէ եախօտ օ կէօնէ օլմա-

սընըն իսթանպօլ ճէմաաթընը ալթիւսթիւյէ տիւշիւր-
մէսի նէտէն նէշէթ էտէյօր օլտուղունու հալա շիմոխէ
գատար աղնայամայօրուղ, պու մատտէտէ ճէմաաթըն
շիքեայէթինէ հագլը օլարագ աճապա հանկը սէպէպ
վէրիլիշ օլտուղունու էլան կէօրէմէյօրուղ, Չունքի
միւլահազա էտէրիզքի, Վաւառական Նպիսկոպոսլա-
րըն ինթիխապընը ուսուլինէ նասըլ օլուր տա իսթան-
պօլ քաթօլթըլէրինին ճանը սըգըլապիլըր, մատամքի պիր
այալէթին ճէմաաթը պաշգա այալէթլէրին, Եախօտ
պիրօ փայիթախթըն ճէմաաթը Եա Վահանալարը Վա-
ւառական աթոռլարըն Նպիսկոպոսլարընը ինթիխապը-
նա հագգըլա վէ սէլահիյէթի մաքսուսէ իլէ հիսսէտար
օլմաթընը հանկը գանսւն հուգուգու էօյրէթմիշ, Եա
խօտ հանկը քիլիսէ թէվարիինստէ զէքրի սէպքէթ էթա
միշ տիր, Քիլիսէ գավախտի մէմլէքէթ գավախտինէ
պէնգէմէզ, վէ պու սէպէպ իլինտէ պիր փայիթախթ
մէմլէքէթ նիզամը իւղէրէ ալիէր սընօրտաշ պուլունման
մէմլէքէթլէրտէն տահա իլէրի պուլունմասը հասէպիլէ-
օնլարըն քիլիսէճէ ումոգըլարընա վէ մասլահաթլարընա
հէր նէ վէճհ իլէ օլըրտա օլտուն գարըշա պիլիւր տէյի
նէթիճէ վէրիլէմէզ, հաթթա պունու պէօլէ տիւշիւն
մէք քիլիսէ հուգուգունուն նէ իտիլինի, վէ մէմլէքէթ
հուգուգունտան վէ գավախտինտէն նէ գատար ֆէրգըլ
օլտուղունու թանըմամայը կէօսթէրի, Պու սիւրէթտէ
Իսթանպօլ ճէմաաթը Վաւառական Նպիսկոպոսլարըն
ինթիխապընա նէ հագգըլա հիսսէտար օլա պիլիւր, վէ
օլմատըղը իլին կէրէք Հասուն Վերապայծառը, վէ կէ-
րէք Ուուրը աթոռու նիճէ ֆասլ էտէ պիլիւր, Պու էօյ-
լէ պիր միւնասիպէթսիզ իշթիքեա տըրքի ալիէր միլէթ-
լէրին պիլէ Նիկղեցական կիւրուհինտէն, վէ մալուլմաթ
աահիպի աշխարհականլարընտան պէլլի պէնամքիլիլէրի

Թաաճճիւ պոտ պրբաբմը տըր :

Լաբին պաղըլար տա Վաւաւական Լպիսկոպոսարըն
ինթիխապընա հիւտտար օլմայա քէնտիլէրին սէլահի
յէթէրի օլմատըլընը Թանըարաբ 9 տար օ ալալէթէ-
ըն ճէմաաթընա տաիի քէնտիլէրէ Լպիսկոպոս Ինթի-
խապ օլաճաղը մուգատտէմինտէն իֆատէ օլունմայարաբ
պու Վաւաւական Լպիսկոպոսար Ինթիխապ օլունմուշ
օլմայըլա , օ ալալէթէրտէ պուլունան միլլէթին սէլա-
հիլէթինէ գարը հարէքէթ օլմուշ տուր տէյու , պու
հարէքէթէ գարը շիքէայէթ իմէրլէր :

Լնճապ պու վէսիլէնին տէ Թէմէլիղ օլտուղունու
տիւնմապ իչին էվլէլա շունու միւլահապա էթմէլիքի ,
օ մահալլէրին ճէմաաթընա պունըարըն Ինթիխապընը
իֆատէ էթմէք իվթիղա պիլէ էթսէյիտի , վէ իֆատէ
օլունմատըլը իչին շիքէայէթէ սէպէպլէք վէրիմիշ պիլէ
օլմայըլու : պու շիքէայէթի փայիթախթըն ճէմաաթը
էթմէլի տէյիլ , օ ալալէթէրին ճէմաաթըլըր էթմէլի
իտիլէր , չունքի էյէր պունոունուլա սէլահիլէթէ պիլի-
սէքտէ կէլիքսէ , օ ճէմաաթըլըն սէլահիլէթինէ կէլի-
իտի , փայիթախտըն ճէմաաթընընքինէ կէլմէգ իտի :
Լնճապ պունուն գըտտը օ ալալէթէրին ճէմաաթըլըր
քէնտի Լպիսկոպոսարընըն Ինթիխապ ուսուլի հագըն-
տա հիշ պիլ շիքէայէթ էթմէտիքլէրինտէ մատա , պաշ-
գա պաշգա , վէ սէֆաթէն կէրէք ճէմաաթտան վէ կէ-
րէք Լիկեղեցական կիւրուհինտէն իմըպանիը Թէշէք-
քիւր նամլէր կէօնտէրէրէք , քէնտի մէմլէքէթէրինտէ
Լպիսկոպոս Լթոռու գուրուլսիւղու , վէ Թաթուարա
տա պոն շայրգլը քիչիլէր Ինթիխապ օլտուղու իչին սուրը
աթոռա Թէշէքքիւր էթտիլէր : Լմտի էյէր քի օլու մնու-
տէյէ միւթէալիք օլան քիչիլէր պու շէյէ աալա կիւ-
ճէնմէտիքտէն պաշգա , Թէշէքքիւր էթմէյէ սէպէպ

պիլէ պուլմուշար րոտ, լսթանպօլ ճէմաթը նէ հագ-
գըլա կիւճէնիպ, շիքեայէթ էտիպ, տալաճը օլա պիլըր
վէ միլլէթի պէօլէ ալթիւսթ էտէր: Վագաա պիր ա-
յալէթտէն պու մատտէ հագգընտա խօշնուտուղըլուգ
մէքթուպլէրի եազըլմըշըտը, լաքին պու մէքթուպ եա-
լընըգ պիր այալէթտէն, օ այալէթին տէ ֆագաթ պիր
գաչքիշիլէրինտէն օլտուղունտան պաշգա, էվվէլ էմիր-
տէ իսթէսիքլէրի քէնտի քիլիսէճէ խտարէլէրինին պաշ-
գաճա պազըլարա իհալէ օլունմասըրտը, օնու տա
Սուրբ աթու գապուլ էթմէմիշ տիր: Վէ շիքեայէթլէ-
րիտէ Լպիսկոպուլարըն ինթիխապը հագգընտա տէյիլ.
իլտ. քէնտի մէմլէքէթլէրինէ տէ Լպիսկոպու աթուու-
գուրուլմասը հագգընտա օլմուշ տուր: պու կէօնէ շի-
քեայէթլէրին տէ նէ գատար գապուլ օլունմաղ օլտու-
ղունու քիֆայէթինէ կէօրէ պալատէ պէյան էթմիշիգ

Սանիյէն շունու տա միւլահազա էթմէլի քի, օ այա-
լէթլէրին ճէմաաթընըն, վէ եկեղեցական կիւրուհինին
տէ քէնտի Լպիսկոպուլարընըն ինթիխապընա հիսէտար
օլմատըգլարը իշիւն շիքեայէթ էտէճէք հիշ պիր սէպէպ-
լէրի եօքուտու: մատամ քի պու մատտէ հագգընտա
Սուրբ Լթուտան քէնտիլէրէ շիմտիյէ գատար պիր իմ
թիաղ եախօտ պիր իհսան օլմուշ օլմատըլը տա հէք քէ-
սին մալումի օլան պիր մատտէ տիր: Հաթթա օ մահալ-
լէրտէ շէրան պիր միւթատ պէշարէթի տէ կէօրիւնմէգ-
շունքի օ այալէթլէրտէն պիր իքիսինին էվայիլլէրտէ ա-
պըլ միլլէթճէ Լպիսկոպու Լթուու օլտուղըլ նէ մալիւմ
տիր: պու սուրէթտէ օ մահալլէրտէ Լպիսկոպու, վէ
Լպիսկոպու ինթիխապը օլմուշ օլմատըլընտան օնլարըն
ճէմաաթընըն եախօտ Լկեղեցական կիւրուհինին պէօլ-
լէ միւթատը գատիմ իլէ ինթիխապա իհհագլըգլարը տա
օլմուշ օլամաղ: Սիր պիր գաչ թանէսինին տէ, վագ-

Թրքլա օլան ումու մի ֆէլաքէթլէր սէպէպինէ եիւզէր-
 ճէ սէնէլէրտէն պերու Լթուլարը եօղ օլմայրլա ինթի-
 խապընըն պիր ուսուլի էյէր վարլուր, վէ հէր նասուր ըտը-
 յրսա, օնուն տա էսէրի գալմամը տըր, վէ պէօյլէ օ ա-
 յալէթլէրին պու պապաէ օլան գաղղուսու վէ Թագայ-
 եիւտիւ՝ քիւլիւէն Սուրբ Լթուուն ալէլ ումում օլան
 գայրըրձըլընըն ալթընա տիւշիւշ տիւր, չունքի մու-
 գատտէմ սէօյլէտիյիմիղէ կէօրէ գանթէն հուգուգուս
 մուգթէգասընձա, պիր մահալտէն հէր նէ վէճհիլէ օ-
 լուրսա օլտուն Քահանայապետական գասակարգութիւն
 էքսիլտիյի հալտէ, օ մահալին Լպիսկոպուլարընըն ինթի-
 խապը ուսուլինի Սուրբ Լթու եէնի գալմաիտ իլէ ալ-
 ըրտ էտինձէյէ գատար, Սրբաղան փափա Հաղըթլէրի
 ումում քիլիտէնին պաշը, վէ ճէմի քիլիսէճէ հիւքու-
 մաթըն փունարը օլտուղունտան, պու ինթիխապ իճրա-
 ուր տա օնուն ըէյինտէն մէնութ օլուր: Իմօի օ ալալէթ-
 լէրտէ նէ շէրան պիր միւթատը գատիմ, նէ տէ Սուրբ
 Լթուտան իհսան օլունմուշ պիր իմթիյաղ նիշանը վէ է-
 սէրի կէօրիւլիւշ օլմատըղընտան, օ ճէմաաթլարըն տա
 քէնտի Լպիսկոպուլարընըն պիննէֆս Սուրբ Լթուտան
 ինթիխապ օլմասը հագգընտա կիւճէնմէյէ հագլարը օլա-
 մագըրը, վէ Սուրբ Լթուուն եափտըղընը քեամիլէն
 գապուլ էթմէլի իտիլէր, նիճէ քի մէտհէ շայան ուսիլ-
 տէ տէ էթտիլէր իսէ:

Իւչիւնձիւ տէ շունու միւլահաղա էթմէլի քի, օ ա-
 յալէթլէր իչին իլք Լպիսկոպու ինթիխապ օլունույօրու-
 տու, պու խուսուստա Սուրբ Լթու հէր զէմանտէ վէ
 հէր մահալտէ, կիւն տօղու Թարաֆլարընտա տախի,
 խուսուսա պիր Քահանայապետական գասակարգութիւն
 գուրաձաղը վագըթ ղայէթ իլէ տիգգաթը պուլուն-
 մուշ տուր, էօյլէ քի եէնի Լթուլարա իլք Լպիսկոպու

ինթիխապ օլմատա , օ թէմէրին վէ խուսուսա օ Վահա-
նայապետական դատարգաւթիւնուն իւքինտէն քիլսէ
գանունլարը միւճուպինճէ միւնասիպէթիլ պիր թէրթիպ
իլէ էյի գուրուլմաը իչին , օնլարը Սուրբ Մթող պաշ-
գաճա պիր թարգ ըլա քէնտիյէ մախոուսլանտըրմագ ա-
տէթի օլտուղունտան քէնտի քչմդմի թէգայէիւտիւ-
նիւն պօրճունու լայրգըլա էտա էթմէք իչին պու շէյի
միւսթագիլ քէնտիյէ մախոուսլանտըրմը տըր :

Լոյլէ իսէ պու Լպիսկոպոսլարն ինթիխապը դասիլի
այալէթլէրին ճէմաթընըն տա հիչ պիր կէօնէ հուգու-
գունա մօգանմը օլմատըղը էճիլտէն , փայլթախթըն ճէ-
մաթը օնլարը գայրմագ վէսիլէոիյէ տախի շիքեայէթ
էթմէյէ , վէ ալէլսուստա պու վէսիլէ իլէ քիլսէնին պաշ-
լըճա գանունլարնա գարշը կիւճէնմէյէ վէ միլէթի ալ-
թիւսթ էթմէյէ հագլարը օլմատըղընը իգրար էթմէք լա-
ղըմ կէլէք :

Պպգըլարն , կիւճիւնէ կիտէն տէ , Վաւառական Լ-
պիսկոպոսլարն ատըլ ինթիխապը դասուլի ալէյիլ , իլլա օ
տուր քի , Սուրբ Մթողուն պու տալլանըշըլա՝ օլմայա
քի պու քիլսէն նիղլմաթը միւնասիպէթիլ Վթանալ
ճէմաթընըն քէնտի սէօլլէրինէ կէօրէ շիմաիլէ գատար
օլան քէնտի Նախագահլարընը ինթիխապ էթմէք հու-
գուգու կիտէ կիտէ գալգըլ , լաղվ օլմայա տէյու պոչ
շէյին իլլէրիսինի տլմագ իչին պու շիքեայէթլէրի էթտի-
լէր , վէ պու նաճաիլ թալլըրլա պալլանտըրլար . ալէլ կու-
սուս Հասուն Վերապայճառըն ինթիխապընըն շէրքի-
տէն տէ հէնուղ պու շէյ ինթիխամ օլմանույօրուտու ,
տէրլէք :

Լնճագ պու հագլը կէօրիւնէն յէպէպին տէ նէ գա-
տար թէմէլսիղ օլտուղու մուգատտէմքի սէօլլէալէրլէրի-
միղտէն աղնալլըր . չունքի նասըլ քի սէօլլէալէք իսէ ,

Սթանպօլուն Նախագահական Լ'Թոռուսուն գուբուլմա-
սը պիր դաչ սենեան պերու Սուրբ Լ'Թոռուն իհասն
էթոյի պիր եէնի փէշքէշի տիր : Լ'վախլոն Եիւզէրձէ
սենեկէրոն մուգատոնմ պու մէժէքէթին ստիր քաթօ-
լիք միրլէթլէրինին մալիգ օլտուգլարը հէր նասըլ ըսաին
թիխապ միւթատը վէ հուգուգու էրմէնի քաթօլիք ձէ-
մասթընա զիքր Եթոյիմիզ եէնի Նախագահական Լ'Թո-
ռուն իհասն օլունմասըլա պի էյի հալին վէրլիվիշ վէ
իհասն օլմուշ սալըլսմալ պու չէյ Սք աթոռուն պաչգա-
ճա ըիզասընա վէ իհասնին պապը պիր մատէ տիր : Թէք-
րար նասըլքի մուգատոնմ սէ օլլէտիք իսէ : Սթանպօլուն
քաթօլիք ձէմասթընա պու իմթիալ նէ Նախագահական
աթոռուն գուբուլմասընտան էվլէլ, նէ տէ սօղըա պու
կիւնէ գատոր հալա իհասն օլմուշ տէյիլ տիր : Դիլ վա-
զը Սուրբ աթոռտան պու իհասն միրլէթձէ պիր դաչ
տէֆա տիլէնիրոի, անճագ նասըլքի կէօրտիք իսէ,
պու Եաղպան արզուհալէքէ հալա պիր քաթի ձէվապ
պընտմատը : Մազաա Սուրբ աթոռ վատիթտի, ամմա
վատինի էլան թէքմիլ էթմէտի : Լ'օյլէ իսէ Սուրբ աթո-
ռուն հալը տէնիլէն վիլլէթ հուգուգլարընը պժղաճալը
գալորըրաճալը նէ վէճհիլէ փէշինէն աղնաշըլմը օլմայօրի
հաթթա էթոյի վատէ վէ գուլանալըլը Եժլարալ պա-
գարագ զըլտընը պահս Էտէճէք քեաթի սէպէսլէր վար
տըր : չունքի պու Եագընլարսա Սուրբ աթոռուն էթալ-
լի նիզամաթլորոոն աղնաշըլըլտը քի, Եօգարտու զիքր
Եթոյիմիլէ կէօրէ, Եալընըլ սյալէթլէրտէ օլան աին
տարլարը գալըրմագ տէյիլ, իլա օ տրտուա քիլիսէ գա-
նունլարընա, վէ ալէլ խուսուս կիւն տօղու քիլիսէլէրի-
նին միւթատլարընա վէ գալաիտլէրինէ, վէ միրլէթին
րուհանի խալըլ իգթիզասընա մինասիպ պիր Թարղ ըրա
պու սյալէթէ տէ ադըպէթ պիր ինթիխապ ուսուլի

Թէրթիպ վէ Թանգիմ էթմէք տիր , վէ պու անէտէք
Թէրթիպ էթմիչ տախի օլուրուտու , լաքին Սուրբ Ա-
թու պու ֆիքիրտէ իբէն , պիր տէ պուրատա պուլու-
նան ճէմաաթտան պազըլարըն պու մուգատտէմիլէրի
քէնտիլէրէ մազարրաթը կիպի պէլիլէյէրէք , օնլարա
գարչը էթտիքլէրի շէքեայէթլէրի , վէ օնլարա գարչը
սէօյլէտիքլէրի իչին , Սուրբ Աթու տա էյլէք Թանըմագ
ալամէթլէրի պէքլէր իբէն , պու նամքեօրլուղու կէօր-
տիւյիւ իչին պու պապտէ ճէմաաթը միւմքինի մէրթէ-
պէ խօշնուտ էթմէյէ Թէտարիգ էթտիյի հէր պիր մաս-
լահաթը Թէէիսիր էթտի . չունքի Սուրբ աթու ճէպր իւ-
լէ քիմսէյէ պիր շէյ իհսան էթմէզ . ֆագաթ քիմլէր քի-
էվլատա մուհասթէթ իլէ , վէ ճանու կէօնիւլտէն Թէս-
լիմիէթ իլէ պէօյլէ իհասնլարա քէնտիլէրի լայըգ կէօս-
Թէրիլէր իսէ , օնլարա էտէր : Վէ ումարըգքի , օ մաս-
լահաթլարը Թէքրարէն էլէ ալմըչ օլուպ , մուգատտէմ
էթտիյի վատէ մուվաֆըգ օլարագ եագընլարտա Ապիս-
կոպոս ինթիսապընա միւնասիպէթլի պիր ուսիլ Թէր-
թիպ վէ Թանգիմ էտէր :

Իշթէ պու շէքեայէթլէր հագգընտա իգթիզա էտէն
Թապիրլէր . իշթէ Ապիսկոպոսլարըն , վէ Ապիսկոպոսա-
կան դասակարգութիւնուն գօնուլմասընըն սէպէպլէրի
պունլար տըր . արթըգ ճիւմլէմիզէ տէ էվլատա իթա-
աթըլա , վէ էյլէք գիլիճիլիլ իլէ տավրանմագ . վէ Սուրբ
աթուուն էյլէքտար գայըրըճըլըղընա Թէչէքքիւր էթմէք
եագըչըր :

ԻՉԻՒՆՃԻՒ ՓԱՍԼ:

Տիւրիւ պէ տիւրլիւ շեքայեթէր իւզերինէ :

Սէզքիւր ըիսալէնին միւէլլիֆի էօթէտէն պէրիւտէն աիւրիւ պէ տիւրլիւ շեքայեթէր ճէմ էթմէյէ չալըջըր , վէ ույարմը ույմաղմը հիչ պիր շէյէ աիգգաթ էթմէյէրէք , հէման իսթէտիյի կիպի օնլարըր ըէսմ էտիպ պիշիմէ գոյարաֆ , պիրի պիր իւզերինէ ելըմայա պաւ գար : Պունլարըն չօղու քէնտի քէնտինէ աազլ օլուպ , միւթալաւայա միւհէթաճ օլմատըղընտան հէփսինին իւզերինէ տէ պիրէր պիրէր սէօյլէմէյի միւնասիպ կէօրմէյիլ , իլլա մէզքուր միւէլլիֆին ճէսիմ պիր շէյլէր կիւպի պահս էթտիյի պիր գաչ շեքայեթէրի պու ֆասըլտա ճէմ էտիպ , մուսթասարճա պազըր միւթալաւար էտէրիլ :

(Իքեայեթ էսէն տէր քի , Հասուն Վերապայծառ միլլէթին պին պէշ եիւզ սէնէլիք արարողըլթիւնլարընը , թէօրէլէրինի , գանուկարընը ալթֆուսթ էթմէք նիյէէթինտէ տիր , վէ միլլէթի լաթին էթմէք իսթէր , պագըսըլա : Վազաօ ըէսալէնին միւէլլիֆինէ եազըջըր շեքաւյէթ : Վքին պունու նէյէ պինա էտէրէք սէօյլէր : Վճապա Հասուն Վերապայծառըն հանկը հարէքէթի միլլէթին թէօրէլէրինի , արարողըլթիւրընը վէ գանուկարընը պօզմայա թալիպ օլտուղընա իսպաթ տըր , Պիլ հէր նէ գատսըր Հասուն գերապայծառը ֆասլ օլմաղտան էվլէլ վէ սօղոա , շիմտիյէ գանտար էյիտէն թանըմըշ , հարէքէթէրինի կէօրմիւշ , վէ չօֆ տէֆա լագըրարսընը տա իշիթմիշ իսէք տէ , օնուն պէօյլէ պիր հարէքէթինի մինպաատ կէօրմիւշ տէյիլիլ , հաթթա թանըտըգլարըլարըմըլտան , կէօրտիւքէրիմիլտէն , վէ իշիթտիքէրի-

միգտէն սալթ շունու խաղըճա չքաբոս պիլիրիդ քի, օ
 ֆասլ էտէնէրտէն իտէ, Հասուն գերասպայծառ տահա
 զեյատտէ միլլէթին թէօրէլէրինին, արարողութիւնլարը
 նըն, վէ գանուելարնընն եօլունճա զայրէթքէշի տիբ:
 Օգրը էտէ պիլիրիդ Նիկզեցական խրղմէթլեր, զինէթ-
 լէր՝ վէ ալանէն իճրա օլան մանլահաթլար հագգընտա,
 միլլէթճէ թէօրէլէր, արարարողութիւնլար թուլթու-
 սուն՝ վէ հէփսի տէ մուլթապրգ վէ ալանէն իճրա օլ-
 սուն տէյի գուլլանտըր ճահտը վէ միւտալլէմէթի: Օգ-
 րը էտէ պիլիրիդ միւսթապիլ օնուն զայրէթլիլէ հէր
 արնիֆտան վէ էհլի փուգուֆ քիշիլէրտէն միւրէթթէպ
 թէթթիպ օլմուշ պիր մէճլիսի, վէ քիլիսէ խրղմէթ-
 լէրինի, միլլէթին միւթաաղ գատիմէրինէ վէ արարողութիւնլարնա
 ույտուրմայա, վէ Քահանալարնն օնլարք
 քէնտի մերամլարնա կէօրէ թէպաիլ թաղէիլ էտէմէմէ-
 լէրի իշին գանուելարա րապթ էտէրէք մուհաֆազա էթ-
 մէյէ չալըշարնլար տէյի քէնտի րէսմի կրնդակըլա սրփա-
 րըշ էտիպ թէքրար թէքրար թէէքիտ էթտիլինի, Քէ-
 զալէք զիբը էտէ սիլիրիդ, Հասուն գերասպայծառն,
 հէր նէ սիւրլիւ օլուրա օլսուն եկեղեցական զինէթ-
 լէրտէ, վէ Քահանայապետական խրղմէթլերտէ, խու-
 սուսա Քահանայ վէ Լայիսկոյոս ձեռնադրութիւնլարը
 օլաճագ փաղթլարաա, պէօլէ ճէսիմ զինէթլէրին միլ-
 լէթճէ արարողութիւնլարը վէ թէօրէլէրի ալանէն վէ
 թէթմիլէն իճրա օլսուն տէյի կէօսթէրտիլի զայրէթի վէ
 չէքտիլի զահմէթի, վէ պու սէպէպ իշին օլան թէքրար
 թէքրար հաղըրըլարը, խրղմէթտէ պուլունաճագ քի-
 շիլէրին սրասրնա գօմալարնը. վէ հէր պիր թէֆէր
 րոյւթընըն էն քիւլիս փարչառնա գատար իճրա օլ-
 մաարնա չէքտիլի զահմէթի վէ մէշաղգաթը: Օգրը է-
 տէ պիլիրիդ թէքրար, միլլէթտէն օլանլար քէնտի արա-

բողոք թիւնբարինը պրտագ մասընլար, միլլէթլիքտէն այ-
րըւամասընլար, վէ լաթին օլմասընլար տէյի Հասուն գե-
րուպայծառն պիր գաչ սէնէ մուգատտէմ չէքտիյի մե-
շագգաթը, տէօթուիւյիւ թէրի: վէ Քամայա կիտիպ օրա-
տա սարֆ էթտիյի ճահտը վէ զայրէթի վէ մէտհէ շա-
յէսթէ պիր թարգըրս պու մասլահաթը պաշ էտիպ, վէ
իճրատը իչին միւնասիպ օլան Սուրը աթոռուն էմրնա-
մէլէրինի էլէ կէթիրտիինի, վէ թուլթուլմասընա տա
տալմա զայրէթ էթտիյինի: Իշթէ միլլէթճէ արարողու-
թիւնլարը խարապ էտէյօր, վէ միլլէթի լաթին էթմէյէ
չալըշլօր տէյի հագգընտա շիքեպէթ օլունան Հասուն
գերապայծառ, միլլէթճէ թէօրէլէր, վէ միլլէթլիք հագ-
գընտա գուլլանուրը հարէքէթլէր պունլար արը:

Եթին շիքեպէթլէրին միւէղիֆի թէօրէ, արարո-
ղութիւն, վէ միլլէթին միւթաար գատիմիլի տէմէսիյ-
լէ, կէօրիւնիւր քի պաշգա շէյ աղնամագ իսթէյօր, տա-
հա աչլոգ սէյլէմէյէ ճէսարէթ էթմէյօր, եանի Լպիւ-
կոպսալարըն ինթիիտալընը, վէ ժողովրդապետութիւն նի-
ղամաթընը աղնամագ իսթէյիպ, պունլար իչին պաշգա-
ճա պին պէշ եիւզ սէնէլիք էօքի թէօրէլէրիմիլլէ եէնի
պիր առէթ իլալէ էթտի տէյօր: Պագաթ Լպիւկոպըս-
լարըն ինթիիտալը իւզէրինէ եօգարըտա քիֆայէթինէ
կէօրէ սէյլէմիշ օլտուզսմուզ իչին, պուրտա ժողո-
վըրդապետութիւն իւզէրինէ սէյլէրիլ:

Ուղուն օլուրուտու թէճէսսիւս էթմէք քի, հանկը
թէօրէմիլլ պին պէշ եիւզ սէնէլիք տիր. Հայաստան քի-
լիսէսինին գուլլանտըրը թէօրէլէրին հէփսի տէ պու կիւն
քի գուլլանըտըրը կիպի տէօրտիւնճիւ տէվրտէ սապիթ
օլմուշմու տուրլար, սօղըատան հիշ պիր թէպտիլլաթ վա-
գը օլմամըշմը, միլլէթիմիլլին միւպթէլա օլտուղու պուն-
ճա թէպէտտիւլլաթլար վէ հէման տիւղիյէ սէրէնճամ

լոր մասպէնինտէ քէնտի միւթատը գատիմէրինին հէփ-
սինի տէ հիչ էօղիւրսիւզ վէ պիր գարարտա սագլամըշ
մը, հիչ պիրինի տէ զայս էթմէք, թէպօիլ էթմէք,
պունլարըն իչինէ միւճէտտէտէն հիչ պիր թէօրէ գա-
րըշմոգ վագը օլմամըշմը. պունլարը տէրիմ, թէճէս-
ոիւս էթմէք հէմ ուզուն օլուր, հէմ տէ իգթիզալը պիր
թէճէսսիւս տէյիլ տիր: Չունքի Հայաստան քիլիսէսի-
նին թէվարիսինտէն պիր սահիֆէ պիլէ օգուճուշ օլմա-
յան, սալթ պին պէշ եիւզ սէնէնին տէվրինի շէօյլէ պիր
կէօղիւ էօնիւնէ կէօթիւրէճէք, եախօտ օ գասար միւ-
լէթճէ թէպօիլաթլարա տիգգաթ էտէճէք օլսա, երմէ-
նիլէրին եկեղեցական թէօրէլէրի պին պէշ եիւզ սէնէ-
տէն թաքիմ Հասուն գերապայծաուն վագթընա գա-
տար պէօյլէ պիր սիւսքտա կէլմիշ եթիշմիշ տէ, սնլարը
պու ալթիւսթ էտիյօր տէմէք վագաա աշըրը տէրէճէտէ
մուպալաղալը պիր սէօյլէյիշ օլտուղունու զահլքէ չը-
գարապիլի:

Պաղատ պունու տա պիր թարաֆա պըրագարագ,
իւք էվլէլ շունու պիլմէլի քի, միւլէլիֆին՝ գապիլ քի
պիլմէտիլինտէն՝ Բարօթ թապիր էթալի ժողովըգապեա-
լէրին թէրթիպ օլունմասը, Հասուն Վերապայծաուն
իշէ տէյիլ, իլլա Սիդէն Մըքեպիսկոպուս վէ Մաքեւա-
կան քննիչ Վերապայծաու Ֆէրրէրինին իշի տիր քի, 1848
սէնէսինտէ Սըբազան Փափա հաղըթթլէրինին թարաֆըն
տան Սթանպուլ կէլիպ, քահանալարըն վէ ճէմաաթըն
շիքեպէթլէրինտէն աղնատը վէ կէօրտիւ քի, քահանա-
լար՝ նիճէ քի սէօյլէրլէր իտի, տինտարլարըն հէր պիրի-
նին իւղէրինէ պաշգա պաշգա մահլա քէնտի մէմուրի-
յէթլէրի իգթիզալընտան պօրճուլ օլմատրքլարը էճիւ-
տէն, տինտարլարըն ըուհանիյէսի քիֆայէթինէ կէօրէ
գայըրընմայօր, վէ նիզամընտա տէյիլ իտի. օնուն իչին

միւլահաղա էթտի , վէ Լէկեղեցականլար ըստ տա իսթի-
շարէ էթտիքտէն սօղրա , ծնարըն տա ըիղասը , վէ պա-
ղըլարըն տաիի իպրամըլա (քի ծնարըն չիքեայէթ ըհսա-
լէսինին միւլէլիֆի տէ պիլըր գըլաս էտէրիլ) , ժողովըր
գապետութիւնու թէրթիպ էթտի . միւլքինի մէրթէ-
պէ ճէմտաթըն ըուհանի իգթիլպարընա , վէ միլէթին
հալինէ տէ ուտուրարագ , նասըլ քի մումաիլէյհ Լու-
քեւական քննիչ օլ վազըթ ճիւմլէ քահանալարըն մէճիւ-
սինտէ պէյան վէ իլան էթտիսէ , վէ սօղրա տա Սուրբ
Լթու սապիթ էթտիսէ : Լուքեւական քննիչն պու-
հարէքէթինի պէյան էտէր տաիսի քէնտիսի Զասուն
'Իերապայծառա քէնտի իմըասըլա եաղարըլ մէքթուպ
տա , ծնուն թէրճիւմէսինին պիր իքիսի ագըլտա օլմայան
ֆէլաքէթէ ուղրատըրսատա , պէշ սէնէտէն պէրու հէր
քիլիսէլէրմիլին պահարանլարընտա գծնուշ տուրույօր .
վէ միւլէլիֆիմիլ տաիսի օլ քեաղըտը կէօրմէմիշ տիր տէ-
յու մէմուլ էթմէյիլ : Լէօրմէմիշ տիր տէյի նի՛ճէ պահս
օրուհա պիլըր . պէշ սէնէտէն պէրու քիլիսէյէ կիթմէ-
տի մի . պահարանա կիթմէտի մի , օ քիմսէ քի . . . եօղ-
սա պահարանտան պու գատար ուզագ օլարագ , քիլիսէ-
նին , որարողութիւնլարըն , թէօրէլէրին , քահանալա-
րըն , եպիսկոպոսլարըն հագգընա պու գատար աղըր սու-
յի զաննլար էթմէյէ , պիւհթանլար էթմէյէ նի՛ճէ ճէ-
սարէթ էտէպիլըր :

Լնճագ պու պիր եէնի ատէթ տէ տէյիլտիր . չունքի
մումաիլէյհ աւաքեւական քննիչն տէ մէգքիւր մէքթու-
սինտէ սէօլէտիլինէ կէօրէ , կիւն սօղրա քիլիսէսինտէ
ճորովըգապալէր , եաիօտ ծխատէրլէր տէյէլիմ , եէնի
պիր չէյ տէյիլ տիրլէր , ֆարագա ճէմաաթըն վէ մահալ
իւրին իգթիլպարընա կէօրէ պաղը խաֆիֆճէ մէվատի
ֆէրպ կէօրիւնիւրսէ տէ : Սու սէօղիւմիւղիւն իսպաթը

հէր քէսին կէօղիւնիւն գարշքօրնոտա տոր . կիւն տօղու-
միլէթլէրինին հոգարարձուլուք հարէքէթլէրինէ պազ-
սընլար , ծխտտէրլէրին խրղմէթինի թէճէպիւս էթօնիւ
լէր , ծնլարն քի մահալլէ պէ մահալլէ , ետխօտ խանէ
պէ խանէ քէնօնլէրէ թագսիմ օլմուշ , վէ քէնօնլէրէ
մտխօտսըմնիւշ խրղմէթլէրի վար . վէ ճանլարր էօյլէ պիւ
միւսթագիլ թարղըւա գայրըրըւար քի , ծխտտէր քա-
հանայնին բուխտտթը օլմայարագ ոսկէր պիր քահանայ
հիշ պիր սէպէսլ կէ խոստովանտիք խորհուրդուհու պի-
լէ իճրա էտէմէղ , պծլուստ արկիւմ իշիմիղոտ քիւլլին
աղաա տըր : Եօյլէ թնէ ժողովրդապետլէրին խրղմէթի ,
վէ ժողովրդապետուլթիւն նիլին շիքէպէթէ մուճիւլ օ-
լույօր :

Ետին հոգնահագ միւսլլիֆիմիղին Հաուսն Վե-
րապայծառտան շիքէպէթ էթմէք իսթէտլի պէքքէար
տոր : Դուքի պու ժողովրդապետուլթիւնուս ետխօտ
հոգարարձուլթիւնուս իճրաար Հաուսն Վերապայծառ-
Պան մուքստտէմ տէ պաշլանմիւշ օլուղուհու իսթըրը-
քա կէթիւմէք իսթէմէղ : Սիւթէվէֆա Նուրիճան Նա-
խագահ Վերապայծառ պազ սէպէսլլէր իշին Սամսիլի
վիճակը ճէմաթընըն րիճաւընա գտիլ օլարագ , ծնլարն
քիլիպէսինին մեծաւոր վարդապետինէ օ ճէմաթըն հո-
գարարձուլուղուհու իհալէ էթմիւշ իտի , վէ զէր
էթտլիմիղ ժողովրդապետլիք պու կիւնքի կիւնտէ
նէ նիզամէք վէ թէֆէրուսթլարըւա թանգիմ
օլմուշ ուզա , հէման թըփըր թըփըրա էօյլէճէ ,
նիճէ քի Նուրիճան Վերապայծառըն օ կոնդակը ա-
շիքէար կէօսթէրիլ . ֆադաթ հէր նէ գատար իշի , վէ
մէմուրլիւթի թըփըր իտէ տէ , օ հոգարարձուլա ժող-
վրդապետ իտի , վէ օ մէմուրլիւթէ ժողովրդապետու-
լթիւն իտի վէրիւմիւշ տէյիլ իտի : Պու մէմուրլիւթիւնին

խճրաւարներն սաիր էմաստներին պիր Թարաֆա պըրաւ
 Կըպ, սալթ շունաւ զիբը Էտէլիմ քի միւթէվէֆա Սա
 րուշ Վերապայծառ, առ պու ժողովրդապետութիւնու
 տնտօսը Թարաֆլարներտա պիր լլպտէթտէ Թէրթիպ
 Էթմիշ իտի. վէ պու Էօլուլա ճանլարն իտարէսի տաշա
 էյի գայրըրտըղը իչին քահանայար վէ աշխարհականլար
 պու Թէրթիպտէն զիյատէօիլէ մէմնուն օլմուշար րար.
 Լօյլէ իսէ օ հարէթէթի Հասուն Վերապայծառա գպպա
 հաթ մը սայմալը քի, քէնտի սէլէֆլէրինին իպրէթին
 տէն, վէ տահա զիյատէ Վապէլական քննիչին էմրին
 տէն, վէ տիւտարըրն Էօլուլա գայրըրմասըրն պօր
 Ճունտան զօրմնըպ, Սալթ Վթառուն մուրատընա կէօ
 րէ տալիւանը տըր. վէ օնուն Ֆիլին պլէլ խաւսուս սէֆիլ
 ֆուգարա ճէմասթ, ճանլարներն իտարէսի ժողովրդա
 պետէրին վէ հոգաբարձուլարն մունթազամ վէ միւ
 Թէմատի ղայրէթլէրիլէ էյիճէ գայրըրտըղը իչին տաիմա
 քէնտի Թէլէքքիւրլէրին պէյան էտիպ կէօսթէրմիշ
 տիւրէր.

Սիւէլ իֆին, ժողովրդապետէրին պաշըճա մասլա
 հաթլարը ճան վէրէնլէրին Էանընտա օնլարն կտակը
 նը Էաիմագ տըր տէտիյի տէ փէք կիւլէճէք պիր շէյ տիր.
 Չիւնքի պու շէյ ժողովրդապետէրին մասլահաթլարը օլ
 մատրգտան պաշգա, հաթթա մուքատտէմնտէն պէր
 օնլարա վէ հոգաբարձուլարա պու մասլահաթ Էառաք
 տըր պիլէ. Տիւտարըրտա կտակ Էաիմագ իսթէյէնլէր
 սապրը միլլէթ փոխանօրդու, Լպիսկոպոսլարն վագթին
 տէ, վէ սօղրա միւթէվէֆա Վուրիճան Վերապայծառըն,
 վէ Սարուշ գերապայծառըն վագրթլարներտէ նէ Թարդ
 ըա վէ նէ Թէրթիպ իլէ օլուրուտուլուսա, Հասուն
 Վերապայծառըն վագթընտա տն հալա օ Թէրթիպ իւ
 վէրէ օլմագտա տըր.

Միւլէրիֆ պիւր ակեր չիքեայեթ տահա մէյտանա կէ-
թիւրը Համազգեաց ընկերութիւնիւ հազգընտա : Սա
քին պունոնն ճէվապը հէնուզ պիւ ճըմարտէր յիշդէն իւան
օլան րէսալէ իլէ վէրիւմիչ օլտուղունտան , պիզ օնու միւ-
քերրէր էթմէյի միւնասիպ կէօրմէյիզ , հազգը սէվէն քի-
շիլէր օնու օգուլուպ՝ ասը մատտէնին ասասընը աղնայա
պիլիւրէր : Սալթ շունու իլալէ էտէրիզ քի , միւթէվէ-
ֆա Սարուշ Վերապայծառ մէզքիւր ընկերութիւն հազ-
գընտա քէնտի խօշնուտուղուղունու կէօսթէրմիչ իտի :
նիճէ հալա հայաթուէ օլան քիշիլէր շահաստէթ էտէր-
լէր : Քէզալիք պու մատտէ իւզէրինէ մումաիլէյի Սա-
րուշ Վերապայծառն ճէմ էթմէյի քահանապըրն մէ-
կրօնաւորըն մէճիլի տէ պու խօշնուտուղուղուն պէ-
յան էթմիչ իտի : () լազըթըրտու միլէթին խայրիսահ
միւթէպէրանընըն մէճիլի , վէ պիւր գալ էկէզէցական
մէճիլիէրինտէն մատա , քթուզ տօքուզ քահանայ իմզա
պըլա Վերիլէն չիքեայեթ նալէ , Վէ օնտան մատա Սրբա-
զան Փափա հաղիւթէթլէրի թարաֆընտան Ղուպէրական
քնիչ Սիդէն արքեպիսկոպոսու Վերապայծառ Պէրիէ-
րինին ճէվապըրը պու խօշնութալուղուղուն կէօսթէրմիչ
տիլլէր : Վէ նիհայէթ ընկերութիւնտան պազըլարը
պունըրա գանասթ էթմէյի Սոքըր աթուա միւրա-
ճաաթ էթմիլէր իտէ , Սրբազան Փէտէր հաղիւթէրի
տաիի միլէթին միաբանըրնտան , վէ սաիլլէրալէ տէ
ալընածն իլազուֆիլէթլէր իլէ Սուրը ժողովքուն շէրա
աթընա իհալէ էթմիլէր վէ Սուրը ժողովքուն խօշնու-
տուղուղունուն գարարը տաիի Սրբազան Փէտէր հազ-
րէթլէրինաէն թասսիզ օլտնարազ ալըպէթ իլան օլ-
տուալէ ֆարազա Սուրը աթուալէն ճէվապը ուզան
մայրա ճէմասթ մասլէյնինաէ գուհուր իտէն նախօշ վա-
զաալարըն էօնիւնիւ ալմազ իչին Հասթէն Վերապայծառ :

պուր ընկերութիւն հագգընտա պազը թէպտիւթլար է,
տէրէք, օնու գապուլ էթմէյէ րազի օրոույուսա տա,
Սուրբ Եթուոուն գարարընը կէօրտիւյիւսէ քիւ օլան
թէպտիւթլար տա թէճէսաիւզ օլունարազ պուր ընկեր
րութիւն հագգընտա եինէ Սուրբ Եթու քէնտի խօշ
նուտսուղուզուհու կէօսթէրիյօր, վէ օնու գապուլ էթ
մէյօր, վէ քէնտի թէգայեիւտիւնէ իհայէ օլմուշ տին,
տարլար պուր ընկերութիւնա մուպէնէթ էթմէսինէր
տէյի քէնտիսինէ տէ էմր էտիյօր. ախէր Եպիսկոպոս,
Փաթրիք, քահանայ աշխարհական հէր քիմ օլուրտա օլ
սուն նասը քի պօրճըւյուսա, քէնտիսի տէ էօյլէ Սուրբ
Եթուոուն սիճիլինէ վէ էմիլինէ իթաաթ էթմէյէ պօրճ
լույուտու. վէ օնա իթաաթ էթտիյի իշին տէ ծնտան չի
քէայէթ էթմէյէ, վէ օնու ֆապ էթմէյէ քիմնէնին տէ
լահիէթի օլամազ. խուսուսույա ընկերութիւնա թու
րաֆիւղարլար Սուրբ Եթուա մահպա միւրաճաաթ է
տէրէք, օնուն գարարընը վէ ճէվապընը իթմէյէն քէն
տիլէր իտիլէր: Պու սոգրէթտէ ապը պղը ընկերութիւ
նուն ապսըր, քէնտի միւթէվէֆա սէլէֆինին խօշնուպ
սուղուզու, քահանայարըն շէքէայէթլէրի, առաքելա
կան քննիլին զիւմիւ, վէ նիհայէթ Սուրբ Եթուոուն էմ
րի պէօյլէ մաթլուպ էթտիլէրի հալտէ, Հասուն Ղե
րապայծառըն պուր ընկերութիւնա մուխալիֆէթ էթմէյ
սի միլէթին իլէրի կիթմէսինէ մանի օլմազ իշին տիր լտ
յի նասը տէնիլէ պիլի: Պու շէքէայէթին մուխթաաթ
ճա ճէվապը պուր սուր:

() պիր շէքէայէթին, եանի քէէննի Հասուն Ղերա
պայծառ պազը քիշիլէրի գափուչա գամաղլամը օլմաթը
նըն ճէվապընը կէլէրիզ, չոանքի պուր նահապ վէ իթմէյ
ըսը շէքէայէթին տախի քիւլիւլէն թէմէլի օլուղու
նը իլք իլան օլուղու վազըթ պազըլար գաբուհուլ

մանաւոյ սահմապարընծան թաստիգ էթմիշ օլտուգլարը նէչէ քիշիւէրին մալումի տիր :

Լինէ մեղքուր միւլէլիւ ֆին Հասուն Վերապայծառ միլէթին գանունլարընը պագ ալթընա ալըր տէյի էթ տիյի պու շիքեպէթի տէ կէշիւիզ : Չունքի պունուն տա թէմէլիզ օլտուղու շունտան սախի աշիքեար տըր քի : Հասուն Վերապայծառըն իշի վէ մէմուրիւթի եկեղէ ցական վէ բուհանի մատտէլը իւզէրինէ տիր : Սիլէթին գանունլարը վէ մապահաթըրսա , տէվէթի ալիյէնին ֆերմանընա տախի պագարագ միլէթին եալընըզ ճիսմանի մասլահաթլարընա միւթաալիզ տիր , քի պիլտիյի միզէ կէօրէ Հասուն Վերապայծառ հիշ պիր վէչհ իլէ գիլարա դարըշմայը իսթէմէզ :

Քէզալիք միւլէլիւ ֆին տիւրլիւ պէ տիւրլիւ պգըրը շիքեպէթէրինի կէչէրիզ քի , օնլարըն տա նէ գատար թէմէլիզ օլտուղու աշիքեար տըր , վէ չիմտիյէ գատար սէօյլէտիքլէրիմիզտէն ազնաշըլըր : Վէ մեղքիւր միւլէլիւ ֆին պիրի պիրինէ մուխաթիք սէօյլէյիշէրինի , իոուսուսա Հասուն Վերապայծառը վէ Քօլէճլի թագըրմընը ալէսսէվիյէ իլիմին , թէրպիյէնին , մալումաթըն վէ մէք թէպլէրին տիւշմէնի վէ աուույի էքպէրի տէյի ֆասլ էթ տիքտէն սօղըա՝ տէօնիւպ եինէ մումալիյէյհ Հասուն Վերապայծառըն էրքէք վէ դըզ չօճուգլարըն թէրպիյէսի իշին պիննա էթտիյի մէքթէպլէրին իւզէրինէ սէօյլէտիյինի , վէ նորընծալըն ճէօմէսի , վէ էաթաղը ճէսիմ պինալը տէյէրէք օնլարը զիքը հտիշինի բուպար էթմէյէ միւնասիպ կէօրմէյիզ : Լօյլէ իսէ միւլէլիւ ֆին թագըրի իմիւշուպինճէ տէ , մէքթէպլէրին տիւշմէնի , վէ իլիմին , թէրպիյէնին , վէ մալումաթըն աուույի էքպէրի տէնիլէն Հասուն Վերապայծառ իլիմ , թէրպիյէ վէ մալումաթ թահսիլ էտէճէք մէքթէպլէր , եախօտ միւլէլիւ ֆին թա-

պիրինձէ ճէսիմ պինալար եաբմը : Վէ ֆիլ վաբը Հա-
 սուն Վերապայծառ պինա էթմիշ օլուպ , տէվէթի օլը-
 յէնին փասիշահանի ֆերմանըլա աջըմը վէ մէթանէթ
 պուլմուշ օլան Նախագահական վարժարանն քիւշառ
 զաճաղը հէնկեամուէ իլան օլան պէյաննամէ , վէ սնուն
 գանունլարը աշիքեար կէսթէրիլէր , վէ իճրաուր տա
 թասուիք էտէր քի , մէղքուր վարժարանն նէթիճէսի
 կէրէք քահանայը կէրէք աշխարհական չօճու գլորը թէր-
 պիյէ էթմէք , վէ քէնտի տէրէճէլէրինէ իպթիզալը վէ
 ֆաիտէլի օլան ֆալու մաթլարը , իլմէրի վըգու ֆիյէթ-
 լէրի , վէ տիւրիշ Վիսանլարը , խուսուսապ պաղլարըն շու-
 Վօլէճլի թագըմը հաքիյնտա հասիմ կիպի իլան էթուիք-
 լէրի միլլէթ լիսանընը վէ մալու մաթլարընէ էջրէթմէք
 իչին տիր : Պուստան քաթի նաղար եինէ մու մաիլէյ Հա-
 սուն Վերապայծառն պինա էթտիյի գըզ չօճուքլարըն
 վարժարանընտա տա միւթէ մատի իքի եիւզտէն թէճա-
 ուզ կէրէք ֆուգարա կէրէք էսնաֆ քըզ չօճուքլարը քը-
 ղիսթիանճա թէրպիյէ օլուպար , վէ քէնտի տէրէճէլէ-
 րինէ միւնասիպ օլան շէյլէրի էջրէնիրլէր : Հասուն Վե-
 րապայծառ միլլէթէ ախէր հիշ պէր էյլէք էթմէմիշ պիլէ
 օլա , սալթ պու վարժարանլարըն պինա օլմասըն , իլէ-
 ղի կիթմէսինի , վէ ֆաիտէսինի միլլէթան պիր քիշի
 պիզարուզ կէօղ իւլէ թէճէսիւզ էտէճէք օլառ հէմ
 քէնտինի հէմ ճէմաաթը մու մաիլէյ Վերապայծառ էյ-
 լիկ պիլիճի թանըմայա քիֆայէթ էտէճէք սէպէպ պու-
 լուր գըլաս էտէրիզ : Պու սուրէթտէ մէղքուր ըհսալէ-
 նին միւլէլ իֆինտէն պու գատար աճը իֆթիրալար ըլա
 գէմմ օլուֆան Նախկոպոսապետ , վէ քէնտինի միւլին օ-
 լան վարդապետլէր մալու մաթա , իլմէ , թէրպիյէյէ վէ
 մէթթէպլէրէ խասիմ օլմատըգտան պաղգա , պուսուն զըու-
 տը պու շէյլէրին գատրինի գըլմէթինի էյիտէն թանըլա

րաբ՝ միլէթ իլմին վէ թերպիւնին խայրըրլա տահա զի-
եաաէ տօլան, կիւն պէ կիւն սալթ էյի վէ էհլի վու-
գուֆ եկեղեցականլար եէթիշտրէրէք տէյիլ, իլլա թադ-
վա, ֆազիլէթ վէ մուլումաթ սահապը էվաաուրը կիւն
պէ կիւն թէքսիր պուլարագ, բումումի նաա մէսիրուր
օլտուն տէյի վար գուվէթլէրիլէ չալլալար, իշթէ մա-
լումումըն վէ թերպիւնին խաամի կիպի ֆասլ օլաւնալ
Հասուն Գերապայծառըն վէ օնա միւլին օլանլարըն զայ-
րէթի վէ հարէքէթի պու տուր :

Այբին միւլէլիֆին էթտիյի պիր աղբը շէքեայէթ
հադգլնա տա պիր գալ սէօղ սէօյլէյիպ, սէօհդէթիմ-
զի խուլասա էտէյիմ, փաթրիքխանէնին պօրձու միլէթ
քիլիսէլէրինին իրաճուրը, վէ սաիր խայրաթ մահալլէրի-
նէ օլան վէրկիլէր էւզէրինէ միւլէլիֆ՝ քէէննի Հասուն
Գերապայծառ օնլարը գափմը, եաիօտ օ պօրձլարը քէն-
տիսի էթմիշ կիպի սէօյլէր : Այնի վան, նէ վադըթլա-
րա եէթիշտրէ քի, պէօյլէ իֆթիրալարատա ճէվապ վէր-
մէյէ մէճպուր օլույօրուզ : Իլք էվլէլ պունու պիլմէլքի
Հասուն Գերապայծառըն փաթրիք օլգուզա վադըթ
միլէթին պին քէսէ աքճէ գատար տէյնի վարըտը, պու-
նո ն զայրէթիլէ պիր գալ միւլէպէր միլէթ խայրկահ-
լարը իթթիֆագ էտիպ պիր թագրիպ իլէ պու տէյնի
գաղտըտըրը, վէ իւշ պուշուգ սէնէ քէնտի փաթրիք-
լիի հէնկեամընտա միլէթին մէսուրիֆլէրի էօլունճա քայրը
լարաք, պու մէմուրիլէթի թէրք էթտիյի վադըթ հիշ
պօրձ պըրագմամըլտը : Այլէ իսէ փաթրիքխանէնին
չիմտիքի պօրձու՝ օնուն վադթընտան սօղրա օլմուշ
տուր : Շջւնու տաիի միւլահաղա էթմէլի քի, փաթ-
րիքխանէ հիսապընըն հիշ պիր վադըթ փաթրիքլէրին էշ
լիսաէ օլմաուրղը կիպի, քէլալիք քիլիսէլէրին, վէ ֆու-
գարալարըն իրստ մէսաքիֆ հիսապը տա հիշ պիր վադըթ

տա Հատուն Վերապայծառն վէ տիէր Լպիկոպոստա-
րն էլինտէ օրմամբ արր . իլա պունարուն ղայլէ թիլէ
հագգը սէվէր , էյի , էմին , վէ պիւթիւն միլլէթին փե-
սէնտ էթտիյի աշխարհական քիշիէրին էլինտէ օրմաւ
տուր նայիմա , վէ հալա , վէ ծնլար տա իսթէնիլոյի վա-
գըթ Նախնգահ Լըք Լպիկոպոստարա նասը ըսա , էօյ-
լէ աէ միլլէթէ հիսապլարնը կէ զպթէրմէն հաղըր օւ-
սուգլարնը տաիմա խապէր վերմիշ տիլլէր : Ո՛հ պո-
մատտէնին օրմաւ ղու վէ ասասը պէօյլէ աշխարա վէ ճիւմ-
լէյէ մալում օլան պիր մաալահաթ իքէն , շէքէպէթ մի-
էլլիֆի էօյլէ պիր սիթէմլէ իֆթիրայը էթմէյէ նիճէ ճէ-
սարէթ էտէր աէյի թամաճ ճիւպ էտէրիլ :

Սիւէլլիֆին Հատուն Վերապայծառ վէ քէնտի միւ-
լինլէրի միլլէթարեանլարն վանըրնը խարապ էթմէյէ , կը-
րծնաւպլարը եօլ էթմէյէ չպըջթօրը կիպի , վէ տաիր
պունպալա էմալ էթտիյի սիթէմլէ շէքէպէթլէրին տա-
լի նէ գատար թէմլէրիլ օրտուղու հէր քէշին հէհուղ
մալումի օրտուղու իշին , քնլարը ճէփապա պիլլէ լայրդ
կէօրմէրիլ : Չուքի պու շէյլէրին Հազարն Վերապայծա-
րն վէ քէնտինէ միւլին օրտնլարն մալաւունա վէ նիլէ-
թինէ գարջ շէքէպէթլէր օրտուղունու փէք էն պիլլէ-
րիլ :

Քէզալիք Սուրբ Լթաուն կէրէք աշխարհական կէ-
րէք կրծնաւոր քահանայ կիւրսէհի հաղգլնասա էթպիլի
պաղը նիղպլարա՝ Հատուն Վերապայծառն մութապ-
հարաքէթ էթտիյինտէն նէշէթ էթմէ պիր շէքէպէթ
տաշահ օրըյօր : Պա մատտէ ճէմա ղթա միւթապիլ օրմա-
տուղու իշին , պաշնաւ իւղէրինէ պէ ուզուն սէօյլէմէ-
յիլ , եանի աէմէք իսթէրիլ քի , խէեզեցական գանուն
լարա մալապրդ օրտապ գծնաւմաւ ղ գանաւլարը , քա-
հանայլարն կիւղէլճէ նիղաւմնա վէ թէրպիլէ սինէ , քի

լիսէնին շերէֆինէ, վէ ճանկարըն բուհանի խայրընս մուվաֆրդ Թորղըւ հարէքէթ էթմէլէրի իշին տիր։ Հաչան քի եկեղեցականլար քէնտիլէրէ տիւշէն պօրճլար րընը Թէքմիլէն իճրա էտէրլէր, հաչան քի տփնտարըն մէղհէպճէ իլէրի կիթմէլէրինէ լայրղընճա մուհավէնէթ էտէրլէր, հաչան քի քիլիսէյի իտշնուտ էթմէճէք ուսիրտէ տավրանըրլար րսա, պու հիշ պիր քիմսէնին կիւճիւնէ կիտէճէք տէիլ, իլլա ճիւմլէնինի տէ Թէսէլլի վէ խօշ նուտ էտէճէք պիր մատտէ տիր։ Պու նիզամլարըն, վէ պու տավրանըն ֆիքրի վէ նէթիճէսի ծլուտուր, եանի լիկեղեցականլարը տահա զիւտտէ ֆաղիլէթլի էթմէք, օնլարըն հարէքէթինի աահա զիւտտէ նիզամլարմագ, օնլարը հէր քէշին ֆաիտէսի իշին քէնտի եկեղեցականճա իրզմէթլէրինէ տաիմա ֆաիտէլի պիր Թարզըւ մու գայէէտ էթմէք, ճիւմլէսինի տէ պաշգաճա քէնտի տէրէճէլէրինէ, իրզմէթլէրինէ, վէ քէնտի գանուկարընա կէօրէ մէշղու էթմէք։ Քիլիսէ գանուկարընը հէր պիր մէրթէպէ տէրէճէտէ, իրզմէթտէ պուշուհան եկեղեցականլարըն մէշղուլիէթինի, հարէքէթինի, իթաւաթըն, վէ պօրճլարընը պիրէր պիրէր գարարլաշտըրը պիրօր գօտուգլարը ճիւմլէնին մալումի սլան պիր շէյտիր։ (Ու սէպէպտէն էօթըիւ, Սուրբ Լթոռուն մաթլուպ էթմիլի, քահանայըք կարգընա եագըշան, վէ Հասուն Գերապայծառըն քէնտի պօրճուհա կէօրէ արզիւլէտիլի պու տուր քի, եկեղեցականլարըն հէփսի տէ քէնտի սըն նօրլարընը Թանըսընլար պօրճլարընը իճրա էթսինլէր, պէօիւք քիւշիւք քէնտիլէրէ միւթապլիգ օլմայան շէլէրէ պիրինին օ պիրինին մաւահաթընա վէ մէմուրիլէթինէ գարըմասընլար։ ճիւմլէսի տէ գանուկարտան քէսիլմիշ ուսիլ իլէ տավրանսընլար ճիւմլէսի տէ հիւքիւմէթի շէրիլէյի իթաւաթ էթսինլէր, վէ ճիւմլէսի տէ

քիլիւնին վէ ճէմաւթըն հուզուրունտա էօյլէ պիր
թարգըլա հարէքէթ էթսինլէր քի, քէնտի ալիզ կարգ-
լարը, իըզմէթլէրի վէ պօրճլարը հագգընտա շէքեայէ-
թէ սէպէպլիք վէրմէսինլէր, նիհայէթ քէնտի քահանա-
լըք տիրէ ճէլէրի, քէնտի գանուկարը, եկեղեցական
պօրճլարը, ճէմաւթըն բուհանի ֆախտէսի, վէ օնլա-
րըն իւզէրինէ հէր քէշէն հագգըլա էտինտիյի բայէթի
վէ բաղպէթի նասըլ քի իսթէր վէ մաթլուպ էտէր իպէ
էօյլէճէ տավընսնլար :

Լէյլէ իսէ Հասուն Վերապայծառըն ճահտը վէ զայ-
րէթի խարապ էթմէյէ, եօլ էթմէյէ տէյիլ տիր. իլլա
հէր պիր սընըֆտան օլան Լէկեղեցականլարը քէնտի տէ-
րէճէլէրինէ վէ ճէմաւթըն ֆախտէսինէ մուվաֆըրէ եօ-
լունճա հարէքէթ իլէ տավընմայա զայրէթ վէրմէք
տիր. վէ հէր քիմ քի խարըճ միւլահազալարա զահիպ օ-
լուրսա. քէնտինին վէ ամմէնին զարարըլա զիւտտէ եա-
նըլըր :

Իշթէ պիլմէյէնլէրէ հէր պիր մատտէնին ասըլ ասա-
սընը պէյան էթմէք իշին պու իֆթիրաճը միւլէլլիֆին
շէքեայէթլէրինէ շիմտիլիք պու գատարճա մուլսթասար
ճէվասըմըլ քիֆայէթ էտէր :

Բլանկօլա 1853 Յոնիս

Վ. Տ. Օ. Ե.

Dieß ist die Art der Arbeit, die man in der
Fabrik machen muß. Man muß die
Maschinen so einrichten, daß sie
nicht zu schnell gehen, sonst
wird die Arbeit zu leicht und
man wird nicht mehr lernen.
Man muß die Arbeiter so
einrichten, daß sie nicht zu
schnell gehen, sonst wird die
Arbeit zu leicht und man wird
nicht mehr lernen.

Dieß ist die Art der Arbeit, die man in der
Fabrik machen muß. Man muß die
Maschinen so einrichten, daß sie
nicht zu schnell gehen, sonst
wird die Arbeit zu leicht und
man wird nicht mehr lernen.
Man muß die Arbeiter so
einrichten, daß sie nicht zu
schnell gehen, sonst wird die
Arbeit zu leicht und man wird
nicht mehr lernen.

Dieß ist die Art der Arbeit, die man in der
Fabrik machen muß. Man muß die
Maschinen so einrichten, daß sie
nicht zu schnell gehen, sonst
wird die Arbeit zu leicht und
man wird nicht mehr lernen.
Man muß die Arbeiter so
einrichten, daß sie nicht zu
schnell gehen, sonst wird die
Arbeit zu leicht und man wird
nicht mehr lernen.

Dieß ist die Art der Arbeit, die man in der
Fabrik machen muß. Man muß die
Maschinen so einrichten, daß sie
nicht zu schnell gehen, sonst
wird die Arbeit zu leicht und
man wird nicht mehr lernen.
Man muß die Arbeiter so
einrichten, daß sie nicht zu
schnell gehen, sonst wird die
Arbeit zu leicht und man wird
nicht mehr lernen.

Dieß ist die Art der Arbeit, die man in der
Fabrik machen muß. Man muß die
Maschinen so einrichten, daß sie
nicht zu schnell gehen, sonst
wird die Arbeit zu leicht und
man wird nicht mehr lernen.
Man muß die Arbeiter so
einrichten, daß sie nicht zu
schnell gehen, sonst wird die
Arbeit zu leicht und man wird
nicht mehr lernen.

